

Подільське СЛОВО

№48 (52/5359) П'ятниця, 29 листопада 2019 року

12 сторінок

Перерахунок пенсій з 1 грудня 2019

4

Аналітика

Відкладення траншу на кілька місяців — «не смертельно». На довше — будуть проблеми.

Підсумки футбольного сезону «агронівців»

5

Чи є життя без МВФ? Тобто, зовсім без...

Наприкінці минулого тижня місія Міжнародного валютного фонду залишила Київ без афішування конкретних рішень і параметрів нової програми. Та навіть без натяків на позитивний для нас висновок у рекомендаціях. **Отже, судячи з усього, на останньому у цьому році зібранні Ради керуючих МВФ, яке можуть призначити на 10 чи 11 грудня, остаточного рішення щодо «українського питання» не буде.** Нову програму для України ухвалювати муть вже наступного року. Які загрози несе перенесення термінів? І чи може Україна обійтися без кредитної підтримки з боку МВФ?

У новий рік — без кредитного траншу. Страшно?

Якщо йдеться про незначну затримку — на 2-3 місяці, — нічого страшного, вочевидь, немає, кажуть експерти. В Україні є певний запас міцності. Це, зокрема, золотовалютні резерви — 22 мільярди доларів. При цьому ми успішно подолали пік цьогорічних виплат за зовнішніми запозиченнями. Наступний «важкий» місяць — лютий. Коштів із резерву НБУ для вчасних розрахунків із кредиторами вистачить. А ось до весняного піку виплат (квітень – травень) отримати перший транш у рамках нової програми було б непогано. Це суттєво поліпшило б ситуацію із золотовалютною скарбничкою, куди, судячи з усього, державі таки доведеться «залізти», і посилило б наші позиції на ринку комерційних запозичень.

«3-5 мільярдів доларів, які упродовж 2-3 років може надати МВФ, — не такі вже й великі надходження. Торік, приміром, країна отримала 12 мільярдів дол. від українських заробітчан (і не в кредит), — наголошує експерт Економічного дискусійного клубу Олег Пендзин. — Україні треба виходити на міжнародні фінансові ринки, щоб отримувати гроші для рефінансування боргів і на покриття дефіциту державного бюджету. Без цього не обійтися. А міжнародні спекулянти, які працюють на ринку комерційних запозичень, йдуть до країни з перехідною економікою тільки тоді, коли та співпрацює з МВФ».

Отже, кошти для погашення боргів Україна зможе знайти тільки на внутрішньому ринку. Якщо ж валюта у достатніх обсягах не надходить, на нас чекає девальвація.

«Окрім цього, у жовтні, за даними Держстату, відбулося падіння промислового виробництва на 5%, насамперед, тому, що, здавалося б, «приємний» для ока міцний курс гривні не вигідний для наших експортерів. Тому вони і зменшують обсяги виробництва. Відповідно, зменшуються надходження валюти від експорту. Тим часом дії Мінфіну нагадують фінансову піраміду. Під високий відсоток наші ОВДП продають іноземним спекулянтам. І якщо МВФ піде з країни, ті кинуться виводити гроші за кордон, внаслідок чого можливе стрімке падіння гривні», — підсумовує Олег Пендзин.

Коли і як Україна заживе без «еМ-Ве-еФівських» траншів?

Тимчасом в уряді вже неодноразово йшлося, що майбутня кредитна програма стане останньою в історії співпраці Києва з МВФ. Тобто, вже з 2023 року наша країна зможе обходитися без цих позик, надалі розраховуючи виключно на власні «фінансові» сили. Міністр фінансів Оксана Маркарова вважає, що в рамках виконання майбутньої програми співробітництва з МВФ Україна завершить втілення низки структурних реформ (зокрема, виконає програму приватизації й апробує механізм надання держвласності у концесію), що й дасть можливість відмовитися від кредитної підтримки з боку міжнародної фінансової інституції. Свого часу це зробила Польща. Та чи під силу Україні впоратися із таким завданням?

Звісно ж, побити горщики з керівництвом МВФ, відмовившись від продовження співпраці, можна хоч зараз, не підписуючи новий Меморандум, як вимагають деякі політики. Але якими будуть наслідки такого демаршу? З одного боку, владі (морально), може, і стане легше. Не потрібно буде брати додаткові зобов'язання щодо боротьби з корупцією, детінізації економіки, розв'язання сумнозвісного «тарифного питання» і далі — за списком (традиційних умов підписання програм про співпрацю). А ще — не зважати на те, що переважна більшість реформ, на втіленні яких налягає МВФ (навіть болісних для населення), у підсумку має піти на користь Україні, її економіці, соціальній сфері і політичній системі. До того ж таке «полегшення» відчуватимемо доти, доки Мінфіну не доведеться виходити на зовнішні ринки комерційних запозичень, акцентує економіст Олег Пендзин. Тож сподівання Міністерства фінансів на те, що у 2020 році середньозважена ставка зовнішніх запозичень для України становитиме 8%, навряд чи справдяться. Дай Боже, під 10-12% гроші знайти, що теж сумнівно. Залишившись без фінансової підтримки, ми доволі швидко «проїмо» золотовалютні резерви, обсяги яких із такими потугами відновлювали після буремних 2014-15 років. Далі ж країні доведеться сидіти на бобах, скорочуючи й без того «жебрацькі» соціальні виплати, зменшуючи видатки на обо-

рону і т.п. Або ж доведеться кланятися Путіну за «100 мільярдів доларів», як пропонує один олігарх. **Ще страшніше, що поряд із фінансовою ми почнемо втрачати політичну підтримку з боку міжнародних партнерів.** Що, на жаль, вже й так частково відбувається, адже дедалі більше політиків у Європі «не помічають» порушень і загроз у діях держави-агресора та навіть закликають скасувати санкції, впроваджених міжнародною спільнотою проти Кремля. Перспективи невеселі.

Тож куди краще таки домовитися із Фондом. Бо це, по-перше, можливість одержати гроші не під 12% чи навіть 8%, а під 2%. Звісно, із позиками доведеться розраховуватися, що не завжди приємно (позичаєш чужі, віддаєш — свої). Та й обслуговування нових боргів потребує суттєвих витрат. Тож, якщо хочемо пришвидшення економічного розвитку країни, рано чи пізно маємо відмовитися від позик і навчитися жити на власноруч зароблені гроші. Як, приміром, зробила це Польща.

При цьому Україна має шукати власний шлях до цієї мети. Польський досвід, звісно ж, може знадобитися. Нагадаємо, що остаточно від кредитної підтримки МВФ у сумі 9,2 мільярда доларів Варшава відмовилася лише у 2017 році, коли уже міцно стояла на ногах. Навіть найбільші оптимісти навряд чи можуть уявити, що у 2023-му економічна ситуація в Україні буде такою ж, як у Польщі два роки тому. До того ж ця держава ще й досі продовжує отримувати щорічну (безповоротну, між іншим) допомогу від Євросоюзу в сумі 10 мільярдів євро. Загалом, починаючи із 1990-х, Варшава одержала від Євросоюзу, Світового банку та МВФ понад 500 мільярдів доларів!

Нам таких грошей ніхто не дасть, навіть за «дуже красиві очі». Тож доведеться розраховувати на власні сили. А сила — лише в реформах. Які й допоможуть створити належне підґрунтя для відмови від співпраці із Фондом (до 2023). Це, на думку експертів, складно, але реально.

Член Ради НБУ Василь Фурман наводить приклад Туреччини, яка на початку 2000-х, завдяки активній співпраці з МВФ, втілила низку важливих структурних реформ, що спричинило стрімкий розвиток економіки. Якщо на початку 90-х років минулого століття ВВП Туреччини лише на 20% перевищував обсяги валового внутрішнього продукту України, нині ці показники відрізняються щонайменше у 7 разів (900 мільярдів дол. — турецький ВВП, трохи більше 130 мільярдів дол. — український).

Отже, і польський, і турецький досвід Києву можуть знадобитися. Та головне — сповна скористатися тими можливостями й особливостями, які має наша країна. А там, дивися, і МВФ у нас «до зарплати» позичатиме...

Владислав ОБУХ, Київ.

У селі Дичків святкували 25-річчя школи

6

Хода героїв

7

Грошове дерево: багатійте і лікуйтеся

10

Офіційне | Колегія

Важливо: діти-сироти та діти без батьківського піклування мають бути на квартирному обліку!

26 листопада відбулася колегія Тернопільської РДА, яку провів перший заступник голови РДА Володимир Осядач. У засіданні взяв участь голова Тернопільської районної ради Андрій Галайко.

Про стан роботи щодо соціально-правового захисту дітей, профілактики правопорушень і злочинності у дитячому середовищі доповідала завідувач сектору опіки та піклування служби у справах дітей РДА Лідія Гайда. Станом на 1 листопада 2019 року на первинному обліку в службі у справах дітей перебувають: дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, — 44 особи, дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, — 6 осіб. Цього року 6 дітям встановлено статус дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування. Це забезпечує їх право на особистий захист, повне державне забезпечення й отримання передбачених законодавством пільг. Відповідний статус цих дітей підтверджують документи, що засвідчують обставини, через які дитина втратила батьківське піклування.

Право дитини на сім'ю закріплено в законодавчому рівні. Тільки виховання на сім'ї найкраще забезпечує інтереси дитини, тому, розглядаючи питання про влаштування дітей, які втратили батьківське піклування, служба у справах дітей вживає заходи щодо першочергового влаштування дітей у сім'ї громадян. Із загальної кількості дітей перебувають під опікою та піклуванням, 11 дітей — у прийомних сім'ях і дитячих будинках сімейного типу. **Загалом за сімейними формами виховання влаштовано 41 дитину.**

Для профілактики правопорушень і злочинності у дитячому середовищі дорученням РДА в грудні 2011 року було утворено координаційну раду суб'єктів профілактичної роботи. За звітний період провели 3 засідання, під час яких розглядали питання координації роботи та взаємного обміну інформацією між організаціями-партнерами щодо неповнолітніх, схильних до правопорушень, або тих, які скоїли злочини; стан виховної роботи у загальноосвітніх школах Тернопільського району; формування місцевого банку неповнолітніх, схильних до правопорушень, тощо.

Здійснюють перевірки торговельних точок та проводять бесіди з продавцями та власниками магазинів в населених пунктах району щодо посилення контролю за дотриманням чинного законодавства стосовно недопущення продажу алкогольних напоїв і тютюнових виробів неповнолітнім.

Завідувач сектору опіки і піклування служби у справах дітей РДА Лідія Гайда

попросила всіх сільських і селищних голів Тернопільського району, голів ОТГ звернути особливу увагу на те, щоб діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, якщо вони не мають житла, були поставлені на квартирний облік, інакше вони в майбутньому не зможуть отримати житло за рахунок субвенції з державного бюджету.

Про роботу у бібліотечних установах Інтернет-центрів з безкоштовного обслуговування користувачів та надання послуг щодо користування мережею Інтернет доповідала директор комунального закладу Тернопільської районної ради «Тернопільська районна централізована бібліотечна система» Ольга Василюк. Згідно з інформацією, нині комп'ютеризовано 70% бібліотек централізованої бібліотечної системи району. Проте 8 бібліотек в селах Ангелівка, Смиківці, Костянтинівка, Кип'ячка, Домаморич, Драганівка, Петриків, Миролобівка поки не мають комп'ютерів. Діють 4 Інтернет-центри (ЦРБ, бібліотека-філії смт Велика Березовиця, сіл Мишківичі, Настасів).

Інтернет-центр — це структурний підрозділ відділу обслуговування бібліотеки, створений з метою забезпечення безкоштовного вільного доступу користувачів бібліотек до мережі Інтернет, навчання користувачів і бібліотечних працівників інформаційної грамотності певного рівня та інформаційної культури, розширення сфери інформаційних

послуг. **Ресурси та послуги Інтернету допомагають фонд бібліотеки, що дає змогу користувачам знаходити потрібні джерела відомостей, використовувати оптимальні й ефективні алгоритми пошуку інформації для навчання, професійних цілей.** Інтернет-центри допомагають в організації віртуальних виставок, створенні покажчиків і путівників по інформаційних ресурсах, огляду спеціалізованих порталів. Своїм підписникам, віртуальним користувачам бібліотека пропонує різноманітну інформацію — добірки літератури за різними темами (твори сучасних українських письменників, зарубіжні, класичні твори), списки книжок для читання під час відпочинку, нові енциклопедичні видання, публікації про події та ювілейні дати краєзнавчого характеру, літературні ювілеї, державні свята тощо.

Про виконання районної цільової програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2015-2019 роки інформував заступник директора (головного лікаря) КНП Тернопільської районної ради «Тернопільська районна лікарня» Ігор Войтович. За період епідспостереження (2000 - 2019 рр.) у Тернопільському районі зареєстровано 85 випадків ВІЛ-інфекції/СНІДу. З них: 14 дітей знято з обліку (здорові діти, народжені ВІЛ-інфікованими матерями, спостереження проводили протягом 18 місяців), 17 осіб вибули з району, 17 померли від СНІДу.

Нині на обліку — 37 ВІЛ-інфікованих, із них 16 хворих на СНІД.

Диспансерне спостереження проводили інфекціоніст ТРТМО та центр СНІДу за вибором пацієнта та з його згоди. На сьогодні 15 пацієнтів проходять антиретровірусну терапію під контролем Центру СНІДу.

В нашій області щороку реєструють 100-130 осіб, хворих на ВІЛ/СНІД (з них безпосередньо на СНІД — 40-50).

В усіх ЛПЗ району є оголошення про можливість анонімного безкоштовного консультування та обстеження на ВІЛ-інфекцію. У ЛПЗ району, райполіклініці, ФАПх є санбюлетні, листівки та інші форми (література Всеукраїнської мережі людей, що живуть з ВІЛ) соціальної реклами з профілактики ВІЛ/СНІДу.

Стан розгляду звернень громадян управління соціального захисту населення РДА висвітлив начальник Сергій Мандзюк.

У усіх ЛПЗ району є оголошення про можливість анонімного безкоштовного консультування та обстеження на ВІЛ-інфекцію. У ЛПЗ району, райполіклініці, ФАПх є санбюлетні, листівки та інші форми (література Всеукраїнської мережі людей, що живуть з ВІЛ) соціальної реклами з профілактики ВІЛ/СНІДу.

Усіх ЛПЗ району є оголошення про можливість анонімного безкоштовного консультування та обстеження на ВІЛ-інфекцію. У ЛПЗ району, райполіклініці, ФАПх є санбюлетні, листівки та інші форми (література Всеукраїнської мережі людей, що живуть з ВІЛ) соціальної реклами з профілактики ВІЛ/СНІДу.

Усіх ЛПЗ району є оголошення про можливість анонімного безкоштовного консультування та обстеження на ВІЛ-інфекцію. У ЛПЗ району, райполіклініці, ФАПх є санбюлетні, листівки та інші форми (література Всеукраїнської мережі людей, що живуть з ВІЛ) соціальної реклами з профілактики ВІЛ/СНІДу.

Усіх ЛПЗ району є оголошення про можливість анонімного безкоштовного консультування та обстеження на ВІЛ-інфекцію. У ЛПЗ району, райполіклініці, ФАПх є санбюлетні, листівки та інші форми (література Всеукраїнської мережі людей, що живуть з ВІЛ) соціальної реклами з профілактики ВІЛ/СНІДу.

Стосовно усіх порушень на колегії питань прийнято відповідні рішення Тернопільської РДА.

Галина ЮРСА – ТРР «Джерело».
Фото автора.

Позиція

Громадськість знову відстоювала свої інтереси в сесійній залі обласної ради

28 листопада відбулася сесія Тернопільської обласної ради, на якій розглядалося, зокрема, питання адміністративно-територіального устрою базового та районного рівнів Тернопільської області.

Як відомо, ще влітку минулого року був затверджений і поданий до Кабінету Міністрів перспективний план розвитку громад Тернопільської області. Однак 20 листопада під головуванням голови ОДА Ігоря Сопеля відбулося засідання міжвідомчої регіональної робочої групи з підготовки пропозицій щодо адміністративно-територіального устрою Тернопільської області, на розгляд якої були представлені 2 проекти територій, ОТГ, які, дивним чином, не збіглися із затвердженим минулого року планом. Причому на засіданні робочої групи

представників громад, сільських і селищних рад не запрошували.

Тож громадськості знову довелося відстоювати свої інтереси в сесійній залі обласної ради.

Депутати вислухали голів, представників ОТГ, сіл, селищ, зокрема – Трибухівської, Настасівської, Великобірківської, Білецької, Купчинської, Підгороднянської, Озернянської, Лопушнійської, Борсухівської, які звернулися з вимогою не допустити зміни статусу їхніх громад та дотримуватися принципу добровільності.

Після конструктивної дискусії депутати прийняли рішення звернути увагу голови Тернопільської ОДА на недопустимість порушення вимог Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» при розробленні та внесенні на розгляд КМУ проекту перспективного плану формування територій громад Тернопільської області та не допустити внесення до КМУ проекту перспективного плану області без розгляду і схвалення Тернопільською обласною радою.

Відтак депутати внесли пропозицію ввести в робочу групу делегованих представників від кожної фракції обласної ради. Також висловилися проти ліквідації Тернопільської області.

Звернення

Керівникам управлін, відділів райдержадміністрації, директорам підприємств, організацій, установ, фермерам, підприємцям, релігійним і громадським організаціям, головам сільських та селищних рад, об'єднаних територіальних громад

Міжнародний день людей із інвалідністю, який відзначають 3 грудня, нагадує суспільству про турботу й обов'язок перед людьми з обмеженими можливостями.

Усім нам потрібно зробити все можливе для формування гідних умов життя людей, скривджених долею, переосмислити все, що зроблено на підтримку людей із особливими потребами, адже на їхньому місці могла б опинитися будь-яка людина. Вони пристосовуються, як можуть, зі всіх сил. Для їхнього виживання не потрібно щось особливе, лише елементарне — можливість жити серед людей, бути в суспільстві і почуватися звичайними.

Звертаємося до всіх людей доброї волі, до колективів установ, організацій, підприємств, релігійних і громадських організацій не обминути жодної людини, здійснити внесок у благодійну справу. Адже саме ми створюємо умови для того, щоб ці люди не почувалися відчуженими та змогли реалізувати себе у цьому житті!

Надія БОЙКО, директор Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Тернопільського району.

На часі

У Тернопільському районі запрацювали пункти обігріву

З метою запобігання переохолодження і загибелі громадян від переохолодження в осінньо-зимовий період та у зв'язку із погіршенням погодних умов і Тернопільським районом організовано роботу пунктів обігріву для населення.

Пункти працюють цілодобово за адресами:
- с. Мишколиць, вул. Надрічка, 23 (геріатричне відділення КНП ТРР «Тернопільська центральна районна лікарня»);
- смт Великі Бірки, вул. Грушевського, 53 (стаціонарне відділення КНП ТРР «Тернопільська центральна районна лікарня»).

Тернопільський РВ управління ДСНС України у Тернопільській області.

Агробізнес

Компанія «Контінентал» підбила підсумки виробничого сезону-2019

22 листопада у Тернополі в Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса компанія «Контінентал Фармерз Груп» провела захід, приурочений до Дня працівника сільського господарства. На свято прибули працівники агрохолдингу із п'яти областей Західної України, де компанія обробляє землі, — Тернопільської, Львівської, Хмельницької, Чернівецької та Івано-Франківської. Привітати аграріїв приїхало й багато почесних гостей — представники місцевої влади, очільники громад, партнери, з якими керівництво «Контіненталу» поділилося своїми планами на наступний рік.

Вітав присутніх з професійним святом генеральний директор «Контінентал Фармерз Груп» Георг Нолкен. Він наповнив подяку співробітникам за наполегливу працю протягом року і зазначив, що цей сезон став першим, який агрохолдинг «МРІЯ» та «CFG» після злиття провели в об'єднаній форматі — як єдина компанія. Генеральний директор нагородив почесною грамотою і грошовою премією співробітників, які продемонстрували протягом року найкращі виробничі результати. Працівники із різних підрозділів компанії. З кластеру «Тернопіль» відзначили Романа Підгірняка, Миколу Федоришина, Михайла Шустака, Ярослава Колодія. З кластеру «Полісся» нагородили Андрія Василюка. З кластеру «Поділля» відзнаки отримали Роман Коберницький та Михайло Миргород. З кластеру «Кам'янка-Бузька» нагородили Богдана Римаря. З кластеру «Галичина» відзначили Стефана Возничкевича. З кластеру «Самбір» — Олега Тимчишина та Юрія Пацулу. З кластеру «Карполя» отримали нагороди Ігор Синяк, Богдан Калатало, Василь Цимбалістий. З підрозділу АТП найкращі результати показали Ярослав Дідюк, Михайло Бабій, Іван Войтков.

Найвищі виробничі показники за підсумками сезону показав кластер «Самбір», який був відзначений як найкращий кластер року. А в категорії «Найкращий елеватор року» переміг елеватор «Борщів».

Окрім того, співробітники компанії «Контінентал» отри-

спецтехніки, автотранспорту та іншої техніки (загалом майже 200 одиниць) у листопаді в техніку сягнули 46,5 млн дол.

Окрім виробничих показників, компанія «Контінентал» заявила про свою активну соціальну підтримку громад, з якими співпрацює. Цього року загальна сума, спрямована на реалізацію соціальних проектів у місцевих громадах, сягнула 24,12 млн грн за 11 місяців. За ці кошти у Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій, Львівській областях компанія реалізувала ініціативи місцевих громад у галузях освіти, медицини, культури та спорту, інфраструктури, духовності і благоустрою, армії, адресної допомоги та кооперативного руху.

З гордістю відвідували аграрії і про завершення важливого процесу — інтеграції двох бізнесів («МРІЯ» та «CFG») в єдину повноцінну потужну компанію. За підсумками професіоналів змогла відзначити плідну співпрацю, ефективний обмін досвідом та зацікавленість співробітників усіх рівнів в його реалізації. Запорукою успіху стала, передусім, командна робота.

У планах на наступний рік «Контінентал» впевнено задекларував стратегічні цілі — продовжити покращувати виробничі показники, зарішувати технічні потужності, налаштувати надійним партнером для сільських громад і дбати про розвиток компанії, її працівників, пайовиків і держави.

Новини | Коротко про актуальне

Президент України Володимир Зеленський підписав закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації немактивних осіб, уповноважених державою або місцевим самоврядуванням, і покарання за набуття таких активів».

Документ доповнює Кримінальний кодекс України новою статтею 368-5 «Немактивні збагачення», згідно з якою набуття новою статтею-ми осіб активів, вартість яких більша ніж на 6,5 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує їхні законні доходи, карається позбавленням волі на строк від 5 до 10 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Під активами розуміються грошові кошти (зокрема готівкові гроші, кошти, що містяться в банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах), інше майно, майнові права, нематеріальні активи, зокрема криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, а також роботи чи послуги, надані особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Кабінет Міністрів на засіданні 20 листопада ухвалив постанову, згідно з якою був змінений перелік підприємств, що мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави. Ухваленню на засіданні Кабміну постановою до діючого переліку стратегічних підприємств включено 4 об'єкти: АТ «Укрзалізниця»; ДП «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут трубно-промислової ім. Я. Осади»; ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України»; ДСП «Центральне підприємство з поводження з радіоактивними відходами». Також цією постановою уряд виключив з переліку стратегічних підприємств 39 об'єктів, з них: 4 об'єкти Мінекономіки, діяльність яких не відповідає жодному з критеріїв, 4 об'єкти, на базі яких утворено АТ «Українська залізниця», які припинені як юридичні особи, та 31 об'єкт Держкомтелерадіо, які були реорганізовані шляхом приєднання до ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України».

Уряд затвердив порядок надання державного пільгового кредиту на придбання житла внутрішньо переміщеними особами та учасниками АТО/ООС. Кредитуватиме 3% річних. Об'єктом кредитування може бути квартира у багатоквартирному будинку або одноквартирний житловий будинок (як новобудови так і вторинний ринок), якщо житло прийнято в експлуатацію не більше ніж 25 чи реконструйовано не більше ніж 15 років тому. Одержувачі кредиту самостійно обирають житлові об'єкти. В день укладання кредитного договору позичальник має сплатити власний внесок не менше 6%. Розподіл бюджетних коштів між адміністративно-територіальними одиницями здійснює Мінрегіон пропорційно кількості зареєстрованих заяв у відповідному регіоні. Перелік осіб, що у поточному році отримують кредит, схвалює комісія, склад якої затверджує Мінрегіон.

Уряд схвалив проект закону щодо переведення у цифровий формат трудових книжок, що дасть змогу скоротити бюрократичні процедури та оцифрувати процеси. «Працівники не повинні будуть продовжувати радянську практику збирання купи довідок для підтвердження свого трудового стажу в разі втрати паперової трудової книжки або розбіжності в даних про роботу. Разом із тим пенсії та соціальні виплати призначатимуть автоматично, без зайвої бюрократії та неохідності приходити для цього в органи Пенсійного фонду», — обомлене рішення уряди Прем'єр-міністра України Олексія Гончарук. Відповідно до рішення уряду та в разі схвалення законопроекту у Верховній Раді України електронна версія трудової книжки зменшить навантаження на роботодавців та самозайнятих працівників — ФОПів.

Реєстрація на пробне зовнішнє незалежне тестування триватиме з 3 по 24 січня. Зареєструватися можна буде на сайтах регіональних центрів оцінювання якості освіти. Про це повідомляє Український центр оцінювання якості освіти. Пробне ЗНО з української мови і літератури відбуватиметься 21 березня, з історії України, математики, біології, географії, фізики, хімії, іноземних мов (англійської, іспанської, німецької та французької) — 28 березня. У день проведення пробного тестування кожний зареєстрований учасник може пройти тест з одного навчального предмета. В УЦОЯО нагадали, що пробне зовнішнє незалежне оцінювання є платною послугою для учасників та неприбутковою для організаторів і проводиться за кошти фізичних і юридичних осіб. Вартість одного тестування для одного учасника буде оголошено до 11 грудня на сайтах регіональних центрів оцінювання якості освіти.

У 2020 році держава додатково спрямує 400 млн грн на обладнання харчоблоків у школах. «Основа Нової української школи — безпечне освітнє середовище. Сьогодні ми маємо статистику, що впродовж навчання у школі майже на 40% зростає кількість дітей із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Ми маємо звернути увагу на здорове харчування у школах. Ці 400 млн грн — наш перший крок у цьому напрямку», — наголосила міністр освіти і науки Ганна Новосад. Постанова передбачає, що місцеві органи мають додати до державних коштів свої інвестиції: не менш як 30% суми мають додати м. Київ, міста обласного значення, ОТГ з адміністративним центром у місті обласного значення, а також області; не менш як 10% суми — райони та ОТГ; не менш як 5% суми — села (селища), що мають статус гірських населених пунктів, та населені пункти, розташовані на лінії зіткнення.

27 листопада уряд спрямував додатково 1,4 млрд гривень на виплату в 2019 році лікарняних з тимчасової втрати працездатності, лікарняних по вагітності та пологах, а також на виплати на поховання. Відповідне рішення уряду передбачає збільшення на відповідну суму бюджету Фонду соціального страхування.

Голова Національної служби здоров'я України Олег Петренко написав заяву про звільнення. «Сподіваюся, найближчим часом уряд її підтримає. Причина — у нас дуже різні фундаментальні цінності з командою, що зараз працює над трансформацією системи охорони здоров'я. І це заважає працювати і мені, і їм», — сказав Олег Петренко. Водночас він наголосив, що трансформація системи охорони здоров'я вже розпочалася, і не може бути упинена.

Пенсійний фонд

Перерахунок пенсій

Законом України «Про державний бюджет України на 2019 рік» встановлено розмір пенсійного мінімуму для різних груп населення, зокрема, з 1 грудня 2019 року в Україні збільшиться розмір пенсійного мінімуму для осіб, які втратили працездатність, з 1564,00 грн до 1638,00 грн, прожитковий мінімум на одну особу — з 1936,00 грн до 2027,00 грн.

З урахуванням вищезазначеного, з 1 грудня 2019 року органи Пенсійного фонду України автоматично здійзнять перерахунки пенсійних виплат.

Таким чином, пенсії особам, які отримують мінімальну виплату 1564,00 грн, збільшаться на 74 грн.

Особам, у яких розмір пенсії, визначений від стажу та заробітку, вищий мінімального, буде перераховано доплату за понаднормативний стаж, яка визначається у відсотках від прожиткового мінімуму.

Вищезазначені перерахунки не вводяться особам, які працюють або займаються підприємницькою діяльністю. Таким пенсіонерам перерахунок пенсії у зв'язку із збільшенням після звільнення з роботи (припинення підприємницької діяльності).

З метою уникнення переплат пенсійних виплат нагадаємо працюючим пенсіонерам та пенсіонерам, які займаються підприємницькою діяльністю, про необхідність повідомлення органів Пенсійного фонду України про працевлаштування. Водночас повідомляти необхідно також і про звільнення з роботи для проведення відповідного перерахунку пенсії.

І. Москалик, начальник Головного управління ПФУ в Тернопільській області.

З 1 грудня 2019 року перерахунок також підлягають:

- пенсії за особливі заслуги перед Україною;
- підвищення ветеранам війни;
- підвищення жертвам нацистських переслідувань;
- мінімальні розміри пенсій учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни;
- мінімальні розміри пенсій особам з інвалідністю, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою та особам з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС;
- надбавки доплат.

Розмір надбавки, передбаченої Законом України «Про донорство крові та її компонентів», визначений у відсотках до прожиткового мінімуму на одну особу та буде становити 202,70 грн (2027,00 грн x 10 %).

Розміри підвищення пенсій за 01.12.2019 кожного місяця визначатимуться в індивідуальному порядку залежно від того, яка складова пенсійної виплати перераховуватиметься (доплата за понаднормативний стаж, доплата до мінімального розміру пенсій, підвищення або надбавки).

ПІДВИЩЕННЯ ПЕНСІЙ З ГРУДНЯ

Вид пенсійної виплати	Розмір пенсійної виплати (грн)		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
Мінімальна пенсія за віком (для непрацюючих)	1497,00	1564,00	1638,00
Мінімальна пенсійна виплата особам з інвалідністю	1497,00	1564,00	1638,00
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника:			
– на одного утриманця (100% ПМ*)	1497,00	1564,00	1638,00
– на двох утриманців (120% ПМ)	1796,40	1876,80	1965,60
– на трьох і більше утриманців (150% ПМ)	2245,50	2346,00	2457,00
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника з числа військовослужбовців (два прожиткові мінімуми для непрацездатних осіб)	2994,00	3128,00	3276,00
Мінімальні та пенсійні виплати для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
– 1 групи (285% ПМ до 01.07.19; 650% ПМ з 01.07.19)	4266,45	10166,00	10647,00
– 2 групи (255% ПМ до 01.07.19; 525% ПМ з 01.07.19)	3817,35	8211,00	8599,50
– 3 групи (225% ПМ до 01.07.19; 360% ПМ з 01.07.19)	3368,25	5630,40	5896,80
– учасники бойових дій (165% ПМ)	2470,05	2580,60	2702,70
Підвищення для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
– 1 групи (50% ПМ)	748,50	782,00	819,00
– 2 групи (40% ПМ)	598,80	625,60	655,20
– 3 групи (30% ПМ)	449,10	469,20	491,40
– учасники бойових дій (25% ПМ)	374,25	391,00	409,50
Підвищення учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни (20% ПМ)	299,40	312,80	327,60
Підвищення інших учасників війни (15% ПМ)	224,55	234,60	245,70
Підвищення жертвам нацистських переслідувань (особам з інвалідністю)			
– 1 групи (50% ПМ)	748,50	782,00	819,00
– 2 групи (40% ПМ)	598,80	625,60	655,20
– 3 групи (30% ПМ)	449,10	469,20	491,40
Мінімальні пенсійні виплати учасникам ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС:			
– 1 групи (285% ПМ)	4266,45	4457,40	4668,30
– 2 групи (255% ПМ)	3817,35	3988,20	4176,90
– 3 групи (225% ПМ)	3368,25	3519,00	3685,50

* – прожитковий мінімум

Податкові новини

Коли і як працюватиме кешбек при порушенні використання РРО

Головне управління ДПС у Тернопільській області звертає увагу суб'єктів господарювання та громадян. За новими прийнятими законами про реєстратори розрахункових операцій створені умови, за яких покупець, не отримавши чек, може повернути кошти за товар.

Кешбек передбачає, що споживач, який здійснив покупку та отримав чек, має можливість перевірити його. Якщо він не фіскалізований — подати скаргу та повернути 100% вартості придбаних товарів (після запуску кешбеку). Законодавча норма почне діяти з 1 жовтня 2020 року.

На практиці це буде так:

- купуєте товар чи отримуєте послугу на суму, яка перевищує 850 грн, перевіряєте чек на сайті;
- якщо інформація про чек відсутня, подаєте скаргу через електронний кабінет;
- якщо чек не був фіскалізований, ДПС проводить перевірку. У разі виявлення порушення, продавець сплачує штраф, з суми якого покупцю виплачують кешбек – 100% вартості товару.

Перевірити чеки можна вже за лінком: <https://cabinet.tax.gov.ua/cashregs/check>.

Нагадаємо, що з 1 жовтня наступного року обов'язковим стане використання РРО лише для окремих груп – підприємців, які торгують ювелірними виробами, автозапчастинами, лікарськими засобами, секонд-хендом (але тільки в магазинах), а також для сфери громадського харчування, турагентств, готелів, продажу товарів та надання послуг через Інтернет. Підприємці – платники єдиного податку II-IV груп мають перейти до роботи з РРО з 1 січня 2021 року.

Аферисти просять

«допомогти» податковій.

Не піддавайтесь на провокації!

На Тернопільщині знову активізувалися шахраї. Вони, вдаючи посадових осіб територіальних органів ДПС у Тернопільській області, телефонують до керівників підприємств, підприємців і вимагають матеріальної вигоди.

Зокрема, неабияку активність зловмисників зафіксовано днями на Бережанщині, зокрема у райцентрі. Невідомі особи телефонують із номера (098) 645-25-56 до платників податків, звертаючись з проханням надати фінансову допомогу.

У Головному управлінні ДПС у Тернопільській області вкотре наголошують, що службові особи податкової служби жодних вказівок збирати гроші від свого імені чи від імені довірених осіб не давали та давати не можуть.

Проте, як свідчать практичні частини громадян та суб'єктів підприємницької діяльності не етичності довірених осіб інформують про такі пропозиції, вчинення протиправних дій від імені нібито працівників органів ДПС – негайно повідомити відповідний підрозділ Національної поліції за номером телефону 102 або телефонувати до антикорупційного сервісу ДПС України «Пульс» за номером телефону 0 800 501 007, напрямком «4».

Сектор комунікацій Головного управління ДПС у Тернопільській області.

Юридична консультація

Щоб не сваритися з сусідами

Не так багато сусідів з пліном багатьох років змогли зберегти добросусідські відносини. І, як правило, причиною погіршення стосунків стала нова будівля чи дерево, яке з'явилося на спільній межі. На прохання трохи відступити від паркану, часто можна почути тільки незгоду, що призводить до затяжних спорів і сварок.

Для того, щоб уникнути подібних ситуацій, необхідно кожному із нас знати про встановлені законодавством обмеження та одразу вимагати їх дотримання.

Отже, Державними будівельними нормами — ДБН 79-92 «Житлові будинки для індивідуальних забудовників України» — були встановлені такі відстані для зелених насаджень:

- від стін будинків і споруд до осі дерев — 5 м, для кущів — 1,5 м;
- від межі сусідньої ділянки до осі дерев — 3 м, для кущів — 1 м.

Однак, варто пам'ятати, що гілки дерев і кущів не мають перетинати меж сусідніх ділянок.

У разі проникнення коренів і гілок дерев з однієї земельної ділянки на іншу власники земельних ділянок, на які виступають гілки та корені, мають право самостійно відрізати корені дерев і кущів, які проникають із сусідньої у володітській ділянці, якщо це є перешкодою у використанні земельної ділянки.

Також, відповідно до ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», якщо з іншого боку межі нема забудови, то виступ до бічної межі ділянки від найбільш відповідної конструкції стіни має становити не менше 1 м.

При цьому має бути забезпечене влаштування необхідних інженерно-технічних

заходів, що запобігатимуть стіканню атмосферних опадів з покрівель та карнизів будівель на територію суміжних земельних ділянок.

Згідно із санітарними нормами, туалети потрібно розташовувати не ближче 15 м від житлового будинку і літньої кухні, а від питного колодязя — за 20 м.

Вимоги щодо огорожі (висоти, конструкції, матеріалу) встановлюються місцевими правилами по межі і не створює переполю для використання за призначенням сусідської земельної ділянки, затінювати її та ін.

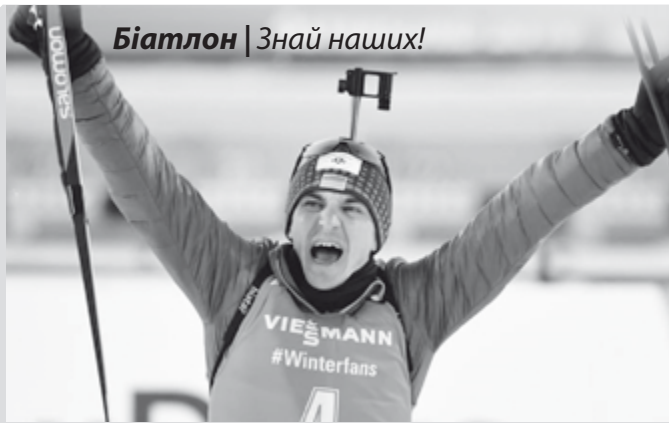
Також власники і землекористувачі земельних ділянок повинні обирати такі способи виконання робіт з метою збереження відповідно до їх цільового призначення, за яких власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей: затінення, задимлення, неприємні запахи, шумове забруднення інше.

Варто наголосити, що ДБН на сьогодні втрачають чинність, оскільки тепер такі питання уже не є компетенцією центральних органів влади, а належать до повноважень органів місцевого самоврядування.

Сьогодні такі роботи встановлено місцевими правилами забудови і благоустрою населеного пункту, які затверджує місцева рада після погодження з місцевим органом містобудування й архітектури. Але варто зазначити, що встановлені норми колишнім ДБН повністю втрачають своє значення в актах органів місцевого самоврядування.

А у разі наявності серйозних спорів щодо додержання сусідами правил добросусідства та стосовно меж земельних ділянок, які перебувають у власності, їх вирішує суд за наявності відповідного звернення власника до суду через свого адвоката, оскільки на сьогодні встановлено порядок отримання від адвокатів правової допомоги у судах.

Біатлон | Знай наших!

Дмитро Підручний здобув «золото»!

Уродженець Острова Тернопільського району, український біатлоніст Дмитро Підручний (на фото) виграв спринтерську гонку на відкритому чемпіонаті Швеції.

Загалом у цій гонці стартував сорок один спортсмен, дев'ятеро з них — українці, повідомляє «Спорт Тернопільщини». Наш земляк, показавши хорошу швидкість на лижних та закритих всі мішені, прийшов на фініш першим, випередивши найближчого конкурента на 28 секунд.

У першу десятку потрапив ще один українець — Богдан Цимбал, який посів дев'яте місце, а тернополянин Руслан Бригадир, на жаль, показав найгірший результат серед українців, фінішувавши тридцять другим.

Результати гонки:

1. Богдан Цимбал (Україна) — 22.51,3 (0)
2. Бенджамін Вегер (Швейцарія) — 23.19,2 (0)
3. Маріо Дольдера (Швейцарія) — 23.51,7 (0)
- ...
9. Богдан Цимбал (Україна) — 24.29,9 (1)
16. Артем Тищенко (Україна) — 24.58,7 (2)
17. Віталій Труш (Україна) — 25.04,5 (1)
20. Антон Дудченко (Україна) — 25.12,4 (1)
24. Тарас Лесюк (Україна) — 25.25,7 (3)
25. Артем Прима (Україна) — 25.33,6 (5)
32. Руслан Бригадир (Україна) — 26.17,5 (1)

Футбол | Друга ліга України

«Нива» — зимовий чемпіон!

«Нива» (Тернопіль) — «Оболонь-Бровар 2» (Буча) 1:0.
Гол: Хруставка, 60.

«Нива» (стартовий склад): Максим Механів, Андрій Герт, Вадим Хохлов, Максим Демчук, Олег Хруставка, Тарас Мороз, Андрій Малащук, Максим Проців, Сергій Кисленко, Андрій Скакун, Ігор Гатала.

Запасні: Данійл Єрмолов, Руслан Деду, Андрій Різник, Віталій Тригуба, Роман Волохатий, Остап Люк, Мирон Бідний, Валентин Залізник, Семен Даценко.

Футболісти тернопільської «Ниви» в рідних стінах мінімально здолали аутсайдера північно-західної групи другої ліги України — «Оболонь-Бровар 2» з Бучі Київської області. Тернополяни повністю переграли суперника, але лише один раз розписалися в його воротах.

На фото: завдяки перемозі в заключному турі чемпіонату другої ліги України над «Оболонню-Бровар 2» й осічкам основних конкурентів тернопільська «Нива» проведе зимові канікули одноосібним лідером змагань.

На 60-й хвилині матчу Ігор Гатала з правого флангу подав у штрафну площу «Оболоні», звідки Олег Хруставка перекинув м'яч через голкіпера в дальню «дев'ятку» — 1:0. Таким чином, «нивівці» подарували перемогу своєму головному тренеру Василю

Малику, котрий цього дня відзначав день народження, і пішли на канікули одноосібними лідерами, в статусі «зимового чемпіона». Весняну частину чемпіонату вони розпочнуть 28-го березня наступного року домашньою дуеллю з житомирським «Поліссям».

Турнірна таблиця							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	«Нива», Тернопіль	20	12	5	3	27-12	41
2	«Полісся», Житомир	20	11	6	3	28-11	39
3	«Верес», Рівне	20	11	3	6	34-23	36
4	«Діназ», Вишгород	20	9	4	7	27-24	31
5	«Калуш»	20	8	5	7	26-20	29
6	«Поділля», Хмельницький	20	8	5	7	23-25	29
7	«Чайка», П. Борщагівка	20	7	5	8	25-21	26
8	«Буковина», Чернівці	20	6	2	12	25-36	20
9	«Нива», Вінниця	20	5	5	10	22-28	20
10	«Ужгород»	20	5	4	11	19-36	19
11	«Оболонь-Бровар-2», Буча	20	4	4	12	18-38	16

Результати інших матчів 22-го туру чемпіонату другої ліги України:

«Полісся» (Житомир) — «Чайка» (Петропавлівська Борщагівка, Київська обл.) 3:3 (голи: Даудов, 34; Галівка, 50; бль 2 — Музиченко, 88; Тищенко, 90+2; Дарда, 90+3);
«Калуш» (Івано-Франківська обл.) — «Верес» (Рівне) 2:1 (голи: Книш, 4; Савошко, 12 — Шестаков, 34);

«Буковина» (Чернівці) — «Нива» (Вінниця) 1:0 (гол: Палагнюк, 67);

«Діназ» (Вишгород, Київська обл.) — ФК «Ужгород» 3:2 (голи: Терещенко, 26; Помазан, 51; Корешков, 68 — Ряшко, 3 (пен.); Дуран, 72).

Спортивні проекти

У Тернополі будують Палац спорту

Його зводять на проспекті Злуки, 3а, де донедавна був стадіон «Текстерно».

Генеральним підрядником є київська компанія ТОВ «Ювента Інжиніринг», що виграла закупівлю. Будують цей комплекс за рахунок державного фінансування — понад 307 мільйонів гривень. Наразі тут влаштовують палативний фундамент.

«Колишній стадіон «Текстерно» за призначенням не використовувався, тому прийнято рішення звести на його місці новий спортивний комплекс для занять ігровими видами спорту. Позитивом є те, що поруч розміщено багато житлових будинків та навчальних закладів, а також зупинка громадського транспорту в тернопільському районі інших мікрорайонів буде комфортно доїжджати сюди. Після складання всієї необхідної проектно-кошторисної документації, нам удалось отримати державне фінансування на будівництво цього комплексу, тож роботи вже розпочали», — зазначено в повідомленні прес-служби Тернопільської міської ради.

Сучасний спортивний комплекс із трибунами та паркінгом Палац спорту на 3000 глядацьких місць вміщуватиме зали для ігрових видів спорту: волейболу, футболу, баскетболу, гандболу та бадмінтону. Також сюди планують перенести дитячо-юнацьку спортивну школу греко-римської боротьби, що в приміщенні Тернопільського замку. Згодом тут планують приймати всеукраїнські та міжнародні чемпіонати. Згідно з договором, багатофункціональний Палац спорту в Тернополі мають збудувати до кінця 2021 року, інформує «МедіаТОР».

Футбол | Чемпіонат Тернопільської області

Роман КУРДУПЕЛЬ: «Ми впоралися із завданням»

У розмові з головним тренером чинного чемпіона Тернопільщини — «Агрона-ОТГ» із Великих Гаїв Тернопільського району Романом Курдупелем (на фото) Асоціація футболу Тернопільщини підбила підсумки цьогорічного футбольного сезону для «агронівців».

— **Пане Романе, оцініть виступ великогаївської команди в сезоні, що завершився.**

— Ми стали чемпіонами, а це означає, що футбольний рік для нашої команди вдался. Було поставлено завдання захистити чемпіонський титул, з чим ми успішно впоралися. На 6 очок відірвалися від найближчого суперника, найбільше забити м'ячів і найменше пропустили. Це і є складові нашої перемоги.

— **«Агрон» упевнено виграв чемпіонат. Чи можна говорити, що в команді не було серйозних конкурентів?**

— Навпаки, цьогоріч команди у вищій обласній лізі були значно сильніші, ніж у 2018-му. На кожному гру потрібно було серйозно налаштуватися, адже прохідних ігор не було. Я вже не кажу про фінальну четвірку, в якій зібралися дуже сильні колективи, і ці матчі стали справжньою окрасою сезону. Добре, що на Тернопільщині є такі команди, як «Нива» (Теребовля), «Агронива» (Заводське), «Збруч-Агробізнес» (Підволочиськ), «Кристал» (Чортків), ФК «Бережани», які тримають нас у тонусі і не дають розслабитися.

— **Які головні чинники дали змогу перемогти великогаївській команді «Агрону» на всіх фронтах?**

— Напевно, ми рівніше пройшли всю турнірну дистанцію. Десь утратили очки з командами, які не потрапили в півфінали, а з безпосередніми конкурентами зіграли вдало. Хіба в Теребовлі програли, але

той матч для нас уже не мав турнірного значення. Наші ж суперники багато очок утратили в матчах між собою. Наприклад, теребовлянська «Нива» на зорвіс удало, і ми створили серйозний гандикап в очках. «Агронива» вперше виступала у вищій обласній лізі, в ній майже повністю змінився склад. Клуб — з амбіціями, однак футболістам був потрібен час, щоб зігратися. В нас же стабільний склад, який не змінюється вже два роки. Звичайно, точкові вкраплення є, але кистяк команди зберігається.

— **Які матчі сезону для «Агрона» видалися найуспішнішими, а які команда провела невдало?**

— Було декілька невдалих ігор. Зокрема поєдинок у Бережанах, де ми зіграли внічию (1:1), та дві домашні зустрічі з підволочиським «Збруч-Агробізнесом» (1:1, 0:1). Щодо гри в останніх поєдинках до футболістів особливих претензій не було, однак результат був не таким, на який ми сподівалися. І через помилки в обороні програли заключний матч чемпіонату в Теребовлі (1:4). Щодо вдалих матчів, то такими, безперечно, були домашні зустрічі з нашим головним конкурентом — теребовлянською «Нивою» в першому колі (4:2) та в фінальній частині (3:0). На хорошому рівні провели виїзну гру із заводською «Агронивою» (2:1). Це якщо брати всі суперники, то лідеруючий би ще й поєдинок із ФК «Бережани» перед літньою перервою, в якому ми святкували впевнену перемогу — 6:1.

— **Якщо вдатися до персоналії, хто з гравців «Агрона» показав себе з кращого боку, а від кого «Агрону» більшого?**

— Всі футболісти готувалися однаково, всі мали шанс, одні його використали краще, інші — гірше. Деякі гравці вимушено не грали через травми. Роман Андрієшин був гравцем основи, однак травмував коліно. Його дуже багато замінив досвідчений Олег Лівіцький. Ігор Вонс був травмований і пропустив кілька матчів. У кінці сезону більше ігрової практики отримували захисник Тарас Семенець. Вважаю, що на футбольне поле виходили гравці, які були у кращій ігровій формі.

— **На Ваш погляд, чи впорався суддівський корпус з обслуговуванням матчів вищої ліги?**

— Окремі матчі були з помилками, але загалом до арбітражу в мене претензій немає. Та й ми цьогоріч були дисциплінованими, наші матчі не розглядали на засіданнях Контрольно-дисциплінарного комітету Федерації футболу Тернопільської області. Очевидно, це прийшло з професіоналізмом, дорослішаємо та зростаємо у всіх напрямках.

— **Оцініть загалом організацію футбольного сезону в області.**

— Я більше схильний до проведення чемпіонату області без поділу на групи. Для цього потрібно або додати матчів до групи, або ж грати в три кола. Однак перед сезоном представники команд проголосували за формат в два етапи з фінальною четвіркою. Ми, звичайно, його прийняли, і змагання видалися дуже цікавими. Хоча, матчі команд, які боролися за нижні місця турнірної таблиці, вже відбувалися без емоцій.

— **Сезон закінчився, але не за горами новий чемпіонат. Чи складені попередні плани на 2020 рік?**

— Були попередні напрацювання подати заявку на другу лігу чемпіонату України, однак через фінансові можливості наступного року цього зробити не вдасться. Поки немає належної інфраструктури, впасть немає спонсорів. Ці плани відкладають на рік, тому сьогодні будемо і далі грати в чемпіонаті Тернопільщини і намагатимемося потрапити в фінальну частину аматорського чемпіонату України.

Щодо початку підготовки до нового футбольного року, то зберемося наприкінці січня, перший тренувальний збір традиційно проведемо в Тернополі. Далі плануємо взяти участь у Меморіалі Ернеста Юста, який традиційно відбувається на Львівщині. Щодо складу, то, ймовірно, будемо його омолоджувати, підсилювати, вливати нову кров. На сьогодні ніхто з команд не ливав, про це можна буде говорити після офіційного закриття сезону в середині грудня.

Ювілеї

У селі Дичків святкували 25-річчя школи

1 вересня 1994 року діти з сіл Дичків і Красівка урочисто увійшли до нового приміщення новозбудованої школи. А цього року вчителі й учні, які навчаються нині і навчались колись, відзначили 25-річчя навчального закладу.

На початку урочистостей отці Олег та Андрій відслужили молебень до Богородиці у шкільній капличці. Священники щиро привітали та благословили всіх, хто завітав на торжество.

У святковій залі відбувся великий святковий концерт. Гучними оплесками присутні вітали колишнього директора Зеновія Польового, зусиллями якого була побудована та відкрита ця школа, голову Великогаївської сільської ради ОТГ, куди входить Дичків і Красівка, Ольгу Кохман, завідувача Дичківською філією Великогаївської опірної школи Андрія Романюка, усіх, хто завітав на день народження альма матер. Почесними гостями були її випускники та колишні вчителі.

З хвилинок спогадами виступив випускник 1963 року, нині голова правління «Тернопільгаз» Олег Караван-

ський. Олег Іванович щиро порадив за сьогоднішніх учнів, адже про те, у яких умовах навчались вони навчались, діти 1960-х навіть і не мріяли. За останні, кілька років тут зроблено капітальний ремонт, поміняно частину вікон і дверей на енергозберігаючі, встановлено новий дах, відкрито фігуру Матері Божої, адже тут діти дуже побожні, та пам'ятник Тарасові Шевчу прищеплювали патріотичні почуття. У планах — реконструкція спортивної зали, аби школярі завжди мали високі результати на спортивних змаганнях різних рівнів. Голова Великогаївської сільської ради ОТГ Олег Кохман запевнив, що наступного року буде закладено коштів на ремонт спортивної зали.

Учасники та гості дійства стали свідками хвилюючої зустрічі перших випускників 1995 року нової Дичківської школи з їхньою класною керівницею Іриною Федоровною Роговською.

Нині у школі навчається майже 60 учнів 1-9 класів. Тут функціонують дві групи дитячого садочка. 39 малюків виховуються у гарних умовах, де для них створено домашню атмосферу затишку та любові. Найстарші з них танцюють, співають і дотепними віршиками на святах, які їм доведеться жити, будуть учнями, якими пишатимуться.

Глядачі переконалися, що Дичківська школа багата на обдарованих учнів, учителів, вихователів. Є тут співочі ансамблі, сімейні колективи. Діти люблять запальні українські танці, класичні й сучасні. Найбільше позитивних емоцій подарували вихованці дитячого садочка.

Було висловлено найголовніше прохання-побажання, щоб у селі народжувалися малята, адже те, що цього року немає п'ятого класу, дуже тривожить.

До пізнього вечора у Дичківській школі були відчинені двері. Тут панує особлива аура, щоб почувати приємні новини про успіхи дітей та вчителів. У шкільній їдальні завжди готували і приготують для кожного чудовий запашний чай, а хліб здавна давали безкоштовно доскоду. Є тут й інші хороші традиції. Приходьте – переконаєтесь!

Галина ЮРСА – ТРР «Джерело»
Фото автора.

Час місцевий

«Хай щастю дитини не буде кінця»

З нагоди Всесвітнього дня дитини у клубі села Романівка відбулося театралізоване дійство «Хай щастю дитини не буде кінця». Це спільний проєкт клубу та інтересу «Бібліотеза» при бібліотеці-філії села Романівка та художнього керівника Романівського клубу Зоряна Гонзул.

Напередодні свята було записано пісню на слова Лілії Швак «Ми — щасливі діти», яку під музику всесвітнього відомого хіта «Деспасіто» виконав соліст гурту «Музична скриня» районного будинку культури Степан Критишин. Також напередодні заходу оформили книжкову полицку для дітей «Хай щастю дитини не буде кінця».

Школярі показали повчальну виставу. Зла Мачуха (Ольга Тільчак) не пускає Попелюшку (Зоряна Гонзул) на бал, Маша (Аліна Ціділо) та Ведмідь (Уляна Дідух) вмовляють її. Клоун Веселун (Лілія Швак) й учасники конкурсу рюкзаків,

вгадують цифри, сервірують стіл, відповідають на цікаві запитання, мімікують та жестикулюють зображення картинок і нарешті розчеплюють серце Мачухи. Завершили програму флешмоб «Чічі - вава» та смішні гуморески, які читав Ігор Сухий. Після концерту учасників конкурсу дитячих малюнків «Моя мрія» нагородили грамотами, призами й солодкими подарунками. Головну нагороду виборов учень четвертого класу Романівської початкової школи Матвій Мілянчик, який мріє про приписки війни в Україні. Організатори заходу висловили вдячність за матеріальну підтримку Романівському сільському голові Галині Петріченко та місцевому підприємцю Володимирі Твердохлібу.

Лілія ШВАК, завідувача бібліотекою-філією села Романівка.

Мачуха (Ольга Тільчак), Ведмідь (Уляна Дідух), Маша (Аліна Ціділо), гуморист (Ігор Сухий), клоун Веселун (Лілія Швак), Попелюшка (Зоряна Гонзул).

Героям слава!

Хода героїв

27 листопада з нагоди виводу підрозділів 44-ї окремої артилерійської бригади з зони проведення операції об'єднаних сил у Тернополі організували марш захисників. Близько півтори тисячі арміюців пройшли шеренгами під супровід військового оркестру.

Військових зустрічали тернополяни і курсанти Тернопільського військового коледжу. Вони розгорнули 30-метровий синьожовтий прапор.

Колона вийшла з вулиці Дубовецька, пройшла вулицею Крушельницької. Біля меморіальної стели, поряд із пам'ятником Ступелю Бандері, військовослужбовці зробили зупинку, щоб вшанувати пам'ять полеглих побратимів, які загинули під час російсько-української війни.

Далі учасники «Ходи мужності» прямували вулицями Замкова, Руська, Миру до Палацу культури «Березіль», де відбулися урочистості і нагородження.

Звертаючись до присутніх, голова ТОДА Ігор Сопель відзначив їхню мужність і вірність рідній країні. «Впродовж року, перебуваючи на території Луганської та Донецької областей, ви з честю виконували свій обов'язок, захищали незалежність і територіальну цілісність України. У бойових умовах продемонстрували відмінні військово-професійні навички, злагодженість дій, патріотизм та дисципліну. Тернополяни навчались вами!» — наголосив очільник краю. Також він зазначив, що імена 14 бійців, які полягли в боях, навіки золотими літерами вписані в історію військової частини. «Вони виконали синівський обов'язок перед Батьківщиною, заслуживши на шану і пам'ять сучасників та нащадків», — сказав Ігор Сопель.

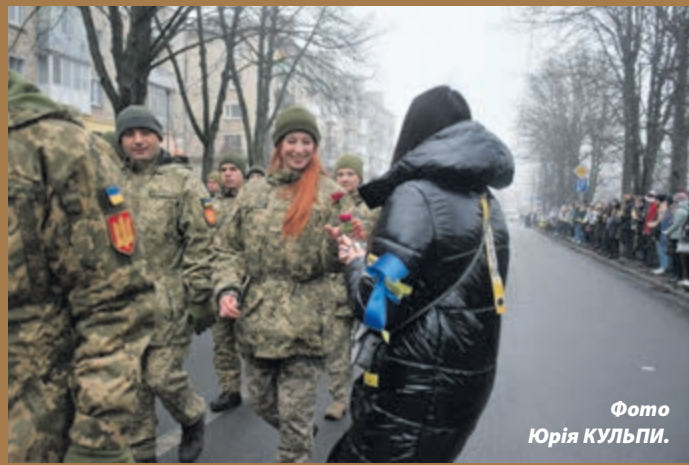

Фото Юрія КУЛЬПИ.

Шана

Сивий птах. Присвята Богдану Бастюку

Над Сопигорою сивий птах розриває своє серце у піснях, як лиш може. Навстіж відчиню йому вікно. Розумію вже його давно. Допоможи. Він пішов у зиму навмання посеред життя, посеред дня — босий, піший. Він усе залишив для людей: рій думок і полум'я ідей, сотні віршів. Поки жив — горів до забуття! Праг відмити це замуране життя чистим словом. Хтось плювався ядом навздогін, а когось таки підняв з колін! Впали знову. Мов Сізіф, уперто камінь пхав, вітряки байдужості долав у дікум серці? Знав падіння і високий злет. «Куди ти вартий, — міркував поет, — біля у герці?» Став пред Господом... Уклякнувши, затих.

— Все сказав?

— Та де там... Ще не встиг. Ще сказати б...

Розірвавши хмару, наче страх, до земного повертався птах — доказати. Над Сопигорою сивий птах розриває своє серце у піснях. Чи кричить, а чи співає? Курлице. А внизу, як сотні літ назад, орють, сіють, дглядають сад Мишковиці. Миють вікна перед Великоднем. Наче совість: хто як вмів, хто як годен. Все — в руках. І у шибки птахи, відомит. Наче совість: хто як вмів, хто як годен. Все — в руках. І у шибки птахи, відомит.

26 листопада з ініціативи Співки письменників України у Мишковицях — рідному селі відомого українського письменника, поета, автора гумористичних і сатиричних творів Богдана Бастюка — відбулося освячення меморіальної таблиці світлої пам'яті поета.

Донька письменника Ірина Звір, яка працює в школі вчителькою української мови і літератури, ознайомила гостей з експонатами світлиці-музею Богдана Бастюка, що діє у школі. Відбулася літературно-музична композиція, де прозвучали твори поета у виконанні учнів та пісняра Юрія Біркового-Збараського.

Богдан Бастюк народився 19 липня 1949 року у с. Мишковиці. Навчався у місцевій восьмирічній школі та Тернопільській СШ № 8. Співав у школі та Тернопільській духовому оркестрі. Закінчив інженерний факультет Львівського сільськогосподарського інституту. Працював у колгоспі, обласній молодіжній газеті «Ровесник», між-

шкільному комбінаті профорієнтації учнів, Тернопільському відділі науково-технічної інформації «Укрінформпрому».

Богдан Бастюк одним із перших став фермером у Мишковицях (1992–2003). У 2005–2008 роках очолював Тернопільську обласну організацію НСПУ.

Помер славетний земляк 14 листопада 2014 року. Похований у рідному селі, яке так сильно любив, оспівав його у віршах та прозі, бо, як зізнавався: «Моя біографія міцно і назавжди поєднана з рідним селом і його мешканцями».

Я не люблю розтягувати прозу,
Тому скорочу пам'ять до вірша.
Богдан Бастюк. Занадто світлий розум.
Занадто щира, зболена душа.
Йому боліло і минуло, й сьогодення,
Боліло те, що іншим не болить.
Хтозна, чи дар, чи кара те натхнення —
Волати словом у народ, що спить?
Боліли рани закатованих повстанців,
Жалі Сопигори і помірні самозванці,
І наша вічна віра у жидів...
Палив цигарки. Дим в'їдався в очі.
Аплудував народ з дотепних жартів.
Світвся кабінет його щоночі:
Він сіяв зерна, що фелсонія варті.
Сільський дивак. Філософ і поет.
І хлібороб з душою музиканта.
Пізнав родинне щастя, творчий злет,
І дотик музи, й запах фоліанта.
Я не люблю розтягувати прозу.
Тому скорочу пам'ять до вірша.
Богдан Бастюк. Занадто світлий розум.
Занадто щира, зболена душа.

Надія БРИКАЙЛО, с. Мишковиці.
Фото Валентини СЕМЕНЯК і
Зоряни ЗАМКОВОЇ.

РЕКЛАМА ОГОЛОШЕННЯ

ПОСЛУГИ

СТО «СПЕКТР», вул 15 квітня 44 а: ремонт двигунів, коробок передач, ходової частини, охолоджувальної і паливної систем, комп'ютерна діагностика автомобілів, чистка форсунок, рихтувальні і зварювальні роботи
☎677005502, 51-18-77

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Куплю ВРХ, коней, телят, а також корів на утримання ☎0973732491

Оголошення

Великогаївська сільська рада проводить громадське обговорення:

— містобудівної документації «Детальний план території для будівництва індивідуального житлового будинку, господарських будівель і споруд в с. Великі Гаї Тернопільського району Тернопільської області» (кадастровий номер земельної ділянки гр. Баран О.В. 6125281700:02:001:0108);

— містобудівної документації «Детальний план території для будівництва індивідуального житлового будинку, господарських будівель і споруд в с. Великі Гаї Тернопільського району Тернопільської області» (кадастровий номер земельної ділянки гр. Баран О.В. 6125281700:02:001:0110).

Громадське слухання відбудеться 23.12.2019 року об 11 год. у приміщенні Великогаївської сільської ради за адресою: Тернопільська обл., Тернопільський р-н, с. Великі Гаї, вул. Галицька, 47.

Великогаївська сільська рада проводить громадське обговорення містобудівної документації «Детальний план території формування земельних ділянок під сільськогосподарський виробничо-складський комплекс фермерського господарства на вул. Польова у селі Грабовець Тернопільського району Тернопільської області».

Громадське слухання відбудеться 12.12.2019 року об 11 год. у приміщенні Великогаївської сільської ради за адресою: Тернопільська обл., Тернопільський р-н, с. Великі Гаї, вул. Галицька, 47.

У Смиковецькій сільській раді Тернопільського району будуть проводити громадські обговорення «Детального плану території земельної ділянки гр. Гавліч Василя Васильовича для будівництва та обслуговування індивідуального житлового будинку, господарських будівель та споруд у селі Смиківці».

Зауваження та пропозиції приймають з 29. 11. 2019 р. по 29. 12. 2019 р.

Громадські слухання відбудуться в приміщенні Смиковецької сільської ради 30. 12. 2019 року о 12 год.

Великоберезовицька селищна рада проводить громадські обговорення містобудівної документації «Детальний план території земельної ділянки гр. Крамар Л.О., площа 1,0000 га, призначеної для ведення особистого селянського господарства, щодо зміни цільового призначення під будівництво житлового будинку, господарських будівель та споруд, що розташована в селищі Велика Березовиця Тернопільського району Тернопільської області (кад. номер 6125255200:02:002:5185)». Громадські обговорення відбудуться 27 грудня 2019 року о 16 год. в приміщенні Великоберезовицької селищної ради.

Романівська сільська рада Тернопільського району оголошує конкурс на визначення виконавця послуг із вивезення твердих побутових відходів на території Романівської сільської ради. Документи приймають упродовж 30 календарних днів із дня опублікування оголошення за адресою: 47715, село Романівка, вул. Шевченка, 4, тел. 49-64-00.

Білецька сільська рада повідомляє про початок громадського обговорення щодо врахування громадських інтересів у проекті містобудівної документації: «Детальний план території формування земельних ділянок для будівництва та обслуговування об'єкта дорожнього сервісу на території Чистилівської сільської ради Тернопільського району Тернопільської області».

Замовник розроблення проекту: Тернопільська районна державна адміністрація. **Розробник проекту:** ТОКП «Містобудівельник». **Підстава для розроблення:** розпорядження голови Тернопільської райдержадміністрації від 05.05.2018 року № 144-од.

Детально із матеріалами проекту містобудівної документації молено ознайомитися за адресою: с. Біла, вул. Г.Мазепи, 27 (приміщення сільської ради), в період з 29.11.2019 по 30.12.2019 року.

Громадські слухання відбудуться 30 грудня 2019 року о 16 год. за адресою: с. Біла, вул. Г. Мазепи, 27 (приміщення сільської ради).

ОГОЛОШЕННЯ про проведення конкурсу на право оренди об'єктів власності територіальної громади с/п. ОРЕНДОДАВЕЦЬ – КНП ТРР «ТЦРЛ».

Інформація про об'єкт оренди: Приміщення, загальною площею 174,2 кв. м, розташоване за адресою: м. Тернопіль, вул. Шевченка, 45, призначене для продовження господарської діяльності з медичної практики.

Умови конкурсу.

Найбільш запропонований розмір (%) орендної ставки за використання нерухомого майна за призначенням, порівняно із початковим розміром орендної ставки.

Відшкодування переможцем конкурсу витрат на здійснення незалежної оцінки об'єкта оренди.

Страховання орендованого майна.

Для участі у конкурсі учасники подають для реєстрації до Фонду комунального майна у Тернопільському районі такі документи:

- заяву про оренду (заявку на участь в конкурсі);
- копії установчих документів;
- документ, який посвідчує особу (копія паспорта, сторінки 1, 2, 11);
- відомості про фінансовий стан (платоспроможність учасника конкурсу);
- декларацію про доходи;
- пропозиції щодо експлуатації об'єкта.

Конкурсні пропозиції надсилають у запечатаних конвертах з написом «На конкурс». Вони не можуть бути гіршими, ніж початкові умови, запропоновані конкурсною комісією.

Заяви та конкурсні пропозиції на участь у конкурсі подають до 16 грудня 2019 року (включно) до 17 год. у Фонд комунального майна у Тернопільському районі за адресою: м. Тернопіль, м-н. Перемоги, 1, 105 кабінет на 1-у поверсі.

Конкурс відбудеться 17 грудня 2019 року о 10 год. в малому залі Тернопільської районної ради за адресою: м. Тернопіль, м-н. Перемоги, 1, 3-й поверх.

За додатковою інформацією звертатися за тел. (0352) 43-60-19.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» і згідно з наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 130 від 05.06.2018 р., **комунальне підприємство «Аква-Сервіс»** повідомляє споживачів **Великоберезовицької селищної ради централізованого водопостачання**. Необхідність зміни діючого тарифу змінює змінює тарифу, а також збитковою діяльністю комунального підприємства, що підтверджується аналізом фінансових результатів його господарської діяльності.

Нова запланована вартість послуги з централізованого водопостачання — 7,67 грн з ПДВ за 1м3.

Зауваження та пропозиції від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань просимо подавати в письмовій формі протягом 14 календарних днів з дня опублікування цього повідомлення — з 29.11.2019 р. по 12.12.2019 р. включно — за адресою: 47724, Тернопільський район, смт Велика Березовиця, вул. Лесі Українки, 1, КП «Аква-Сервіс», тел. 27-42-30.

Зміна тарифу відбудеться з прийняттям відповідного рішення Великоберезовицькою селищною радою.

Куплю ЗЕМЛЮ, ГОРОДИ

Надаємо юридичну допомогу в переоформленні документів на землю: спадщина; сертифікати; приватизація городів

тел. 096 261 31 28

Вітаємо!

Колектив Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Тернопільського району щиро вітає з днем народження соціальних робітників с. Почапівці **Ганну Степанівну МУДРУ** та с. Смиківці **Наталію Мирославівну ЯКИМЕНКО**.

*Бажаємо щастя і достатку,
Ясного неба і тепла,
В житті вам згоди й порядку,
Щоб доля світлою була.
В роботі — успіхів, везіння,
У справах — вічного горіння!
Від душі любові вам бажаєм
І хай Вам Господь Бог допомагає.*

Іменинники КНП Тернопільської районної ради «Тернопільська центральна районна лікарня» — рентгенолаборант **Ольга Василівна КРУПСЬКА**, сестра медична **Галина Володимирівна ВОЛИНЕЦЬ**, головний бухгалтер **Галина Вікторівна ОБЛЕЩУК**, бухгалтер **Юлія Богданівна БІЛОЦЬ**, молодша медична сестра **Любов Василівна КОПКО**.

*Бажаємо здоров'я, сонця у зеніті,
Любові, доброти і щастя повен дім,
Хай у серці розкошує літо
І соняхом квітне золотим.
Нехай Господь завжди у поміч буде,
А Мати Божа береже від зла.
Бажаєм вам здоров'я, щастя і сили,
Радості земної і теплої.*

Колектив Великоберезовицької селищної ради, депутатський корпус, члени виконавчого комітету щиро вітають з ювілеєм головного бухгалтера селищної ради **Марію Семенівну ГУМЕННУ** та з днем народження депутата селищної ради **Миколу Богдановича ЧЕРНИХОВСЬКОГО**.

*Щастя, радості, добра,
Здоров'я, успіхів, тепла,
Благополуччя та достатку,
Щоб справи всі були в порядку.
Хай посміється життя
Та буде кращим майбуття!*

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з днем народження адміністратора центру надання адміністративних послуг ТРДА **Ірину Іванівну БЕЗКОРОВАЙНУ**.

*Нехай волошками цвітуть літа прекрасні,
Нехай здійсняться тисячі бажань,
Щоб доля дарувала тільки щастя,
Ні краплі бід, ні жалю, ні страждань.
Життя хай квітне, мов вишневий сад,
І кожен день усміхнено радіє,
А доля подарує зорепад
Здоров'я, миру, успіхів й надії.*

Колектив НВК «Довжанківська ЗОШ І-ІІІ ступенів- ДНЗ» вітає з днем народження прибиральницю **Світлану Михайлівну КАТРИЧ** та сторожа **Андрія Михайловича ГРИНЧІЯ**.

*Нехай завжди Вам всміхається доля,
Несуть тільки радість з собою роки,
Хай щастя й здоров'я не зрадить ніколи,
Хай збуваються мрії, бажання й думки.*

Подяка

Голова Української спілки ветеранів Афганістану Тернопільського району Василь Вікторович Брицький висловлює щирі слова подяки районній організації Товариства Червоного Хреста України за турботу протягом більше п'яти років про інвалідів війни в Афганістані.

Висловлюємо найщиріші слова вдячності голові Білецької сільської ради Д.В. Малику та депутатам Г.Є. Флесті, В.В. Когут, І.С. Бокнак і Л.А. Лаврів, які на сесії сільської ради відстоювали ініціативу щодо спрямування коштів на проведення поточного ремонту надзвичайно складного відрізка дороги, що з'єднує вулиці Відного та Крушельницької.

Дякуємо священику Євгену Флесті, який допоміг у проведенні ремонту дороги, а також підрядній організації ТОВ «Інвестбуд-2016» в особі **Михайла Богдановича Логінського**.

Бажаємо всім міцного здоров'я, життєвих радощів та успіхів у подальшій роботі.

*Жителі вулиць Крушельницької,
Все світле і гарне, що треба людині,
Нехай неодмінно приходять до вас!*

Оголошення

Острівська сільська рада Тернопільського району (вул.В.Ярмуша, 143) проводить конкурс для суб'єктів оціночної діяльності з проведення експертної оцінки земельної ділянки площею 0,2580 га — землі житлової та громадської забудови за адресою: с. Острів, вул. Промислова 8а Тернопільського району.

Документи приймають в приміщенні сільської ради.

Довідка за тел. 40-45-60.

Щирозаочно вітаємо з 60-літнім ювілеєм отця **Василя СОБЧУКА**.

Бажаємо, щоб Небесний батько щедро обдаровував Вас усіма потрібними ласками, скріплюючи і надихаючи на працю у Божому винограднику, а Божа Мати огортала своїм Покровом! Многая лід!

*Хай Господь з здоров'я та сила,
Радості і щастя додає.
Дух Святий над Вами хай витає,
Бо Ви добрим пастирем в нас є.
Хай додасть настанє Вам і сили,
Хай панує спокій, мир, добро,
Щоб Ви дозго Господу служили
І в житті щоб горя не було!*

Старостинський округ сіл Товстолуг і Застінка Великогаївської ОТГ.

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з днем народження головного спеціаліста відділу освіти ТРДА **Олега Олеговича ПОПОВИЧА**.

*Хай будуть з Вами здоров'я та сила,
Хай доля буде ласкава і щира!
Щоб ніколи не знали Ви втомити!
Хай мир і злагода будуть у домі,
Хай Господь дарує надії і тепло
На довгі літа, на щастя й добро!*

Колектив Тернопільської районної ради, депутатський корпус щиро вітає з днем народження депутата районної ради **Марію Василівну ЛОТОЦЬКУ**.

*Слів чудових безліч хочеться сказати
І всього багато щиро побажати,
Скільки є на світі квітів, а на них роси,
Стільки зичимо Вам щастя, радості завжди.
Щоб кожен день здавався святом -
Квітучим, щедрим і багатим.*

Колектив КНП ТРР «Тернопільський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» щиро вітає з днем народження сестру медичну АЗПСМ с. Мишково **Зорю Зеновівну ВОЗНУ**, акушерку АЗПСМ с. Настасів **Наталію Іванівну ДЕРЕНЬ**, акушерку ФАПУ с. Соборне **Аллу Анатоліївну КРАВЧУК**, сестру медичну АЗПСМ с. Настасів **Ірину Богданівну ПЕТРИК**, завідувача ФПУ с. Горішній Івачів **Марію Василівну ЛОТОЦЬКУ**.

*Хай будуть світлим кожен день в житті,
Хай незаразди завжди обминають,
Хай буде легко вам вперед іти,
І словом добрим вас завжди вітають.*

Педагогічний колектив Великоглибочецької ЗОШ І-ІІІ ступенів ім. Ярослава Стецька щиро вітає з днем народження вихователя групи продовженого дня **Ірину Богданівну КАРЕЛ**, заступника директора з виховної роботи **Нелю Володимирівну ГРИНЧАК**.

*Хай ладиться скрізь: на роботі, в родині,
Щоб радісний настрій у серці не згас,
Все світле і гарне, що треба людині,
Нехай неодмінно приходять до вас!*

ПОНЕДІЛОК 2 ГРУДНЯ

06.30,07.00,08.00,09.00,09.25,13.00,15.00,18.00,21.00,02.00,05.15 Новини.
06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».
07.00,08.00,09.00,12.00,16.45,19.30,00.35,05.20 «ТСН».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини.
07.10,08.10 «Ранок з Інтером».

ICTV

06.40 Факти тижня.
08.45 Факти. Ранок.
09.15 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

СТБ

07.05,10.00 Т/с «Коли ми вдома».
11.50 МастерШеф.
14.55,19.05,23.45 Хата на тата.

НТН

05.45 Х/ф «Кін-дза-дза!»
08.15,17.00,03.10 «Випадковий свідок».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок.
08.00,09.00,17.30 Одного разу під Полтавою.
08.30,17.00,18.00 Танька і Володька.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною.
07.00,08.00,09.00,15.00,19.00,23.00 Сьогодні.

ВІТОРОК 3 ГРУДНЯ

06.00 М/с «Марин та його друзі. Підводні історії».
06.30,07.00,08.00,09.00,09.25,13.00,15.00,18.00,21.00,23.15,02.00,05.15 Новини.

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».
07.00,08.00,09.00,12.00,16.45,19.30,00.50,05.20 «ТСН».

ІНТЕР

07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером»
10.00 «Корисна програма».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті.
08.45 Факти. Ранок.
09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

СТБ

07.30,10.20 Т/с «Коли ми вдома».
12.15 МастерШеф.
15.45,18.00 Хата на тата.

НТН

06.00 Х/ф «Ніагара».
07.50,17.00,03.15 «Випадковий свідок».

ТЕТ

08.00,09.00,17.30,18.30 Одного разу під Полтавою.
08.30,17.00,18.00,21.00 Танька і Володька.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною.
07.00,08.00,09.00,15.00,19.00,23.00 Сьогодні.

СЕРЕДА 4 ГРУДНЯ

06.00 М/с «Марин та його друзі. Підводні історії».
06.30,07.00,08.00,09.00,09.25,13.00,15.00,18.00,21.00,23.15,02.00,05.15 Новини.

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».
07.00,08.00,09.00,12.00,16.45,19.30,00.50,05.20 «ТСН».

ІНТЕР

07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером»
10.00 «Корисна програма».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті.
08.45 Факти. Ранок.
09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

СТБ

07.00,09.00 Т/с «Коли ми вдома».
10.50 МастерШеф.
15.45,18.00 Хата на тата.

НТН

06.30 Х/ф «Весь світ в очах твоїх...»
07.50,17.00,03.25 «Випадковий свідок».

ТЕТ

08.00,09.00,17.30,18.30 Одного разу під Полтавою.
08.30,17.00,18.00,21.00 Танька і Володька.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною.
07.00,08.00,09.00,15.00,19.00,23.00 Сьогодні.

ЧЕТВЕР 5 ГРУДНЯ

06.00 М/с «Марин та його друзі. Підводні історії».
06.30,07.00,08.00,09.00,09.25,13.00,15.00,18.00,21.00,23.10,02.00,05.15 Новини.

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».
07.00,08.00,09.00,12.00,16.45,19.30,00.50,05.20 «ТСН».

ІНТЕР

07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером»
10.00 «Корисна програма».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті.
08.45 Факти. Ранок.
09.15 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

СТБ

06.35,08.30 Т/с «Коли ми вдома».
10.25 МастерШеф.
14.35 Хата на тата.

НТН

06.25 Х/ф «Сказання про двох братів-близнюків».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок.
08.00,09.00,17.30,18.30 Одного разу під Полтавою.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною.
07.00,08.00,09.00,15.00,19.00,23.00 Сьогодні.

П'ЯТНИЦЯ 6 ГРУДНЯ

06.00 М/с «Марин та його друзі. Підводні історії».
06.30,07.00,08.00,09.00,09.25,13.00,15.00,18.00,21.00,00.45,05.05 Новини.

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».
07.00,08.00,09.00,12.00,16.45,19.30,00.50,05.20 «ТСН».

ІНТЕР

07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером»
10.00 «Корисна програма».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті.
08.45 Факти. Ранок.
09.15 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

СТБ

06.10,08.05 Т/с «Коли ми вдома».
10.05,19.00,22.45 МастерШеф.
14.30 Хата на тата.

НТН

06.25 Х/ф «Фарт».
07.50,17.00,03.15 «Випадковий свідок».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок.
08.00,09.00,17.30,18.30 Одного разу під Полтавою.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною.
07.00,08.00,09.00,15.00,19.00,23.00 Сьогодні.

СУБОТА 7 ГРУДНЯ

06.00 М/с «Марин та його друзі. Підводні історії».
06.30,07.05,08.05,09.10 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.45 «Гроші».
08.00 «Сніданок. Вихідний».
10.00 «Світ навиворіт».

ІНТЕР

08.00 «Шість соток».
09.00 «Готуємо разом».
10.00 «Корисна програма».

ICTV

05.55 Факти.
06.20 Особливості національної роботи.

СТБ

05.15 Хата на тата.
07.25 Проклявся з Ектором!

НТН

05.20 Х/ф «Цигани».
12.00 «Легенди карного розшуку».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок.
12.05 М/ф «Маленький великий герой».

УКРАЇНА

07.00,15.00,19.00 Сьогодні.
07.30,05.10 Зоряний шлях.

НЕДІЛЯ 8 ГРУДНЯ

06.00,11.50 М/с «Марин та його друзі. Підводні історії».
06.05 М/с «Дуда і Дада».

1+1

06.45 «Українські сенсації».
08.00 «Сніданок. Вихідний».
09.00 «Лото-Забава».

ІНТЕР

08.00 «Вдалих проект».
09.00 «Готуємо разом».
10.00 «Орел і решка. Чудеса світу».

ICTV

07.25 Антисомбі. Дайджест.
08.20 Секретний фронт. Дайджест.

СТБ

06.05,09.55 Хата на тата.
09.00 Проклявся з Ектором!

НТН

06.50 «Страх у твоєму домі».
10.20 Х/ф «Не могу сказати «прощавай!».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок.
11.30 М/ф «Ретчет і Кланк».

УКРАЇНА

06.30 Сьогодні.
07.30 Зоряний шлях.

Будьте здорові!

Хурма: чим корисна і кому їсти її не варто

Хурма багата на вітаміни А, С і Р та мікроелементи — кальцій, магній, фосфор, залізо, йод та інші. Вона корисна при деяких захворюваннях щитоподібної залози, печінки і нирок, попереджує серцево-судинні й онкологічні хвороби, але може нашкодити травленню, якщо її неправильно їсти.

Кому корисно їсти хурму

Цей фрукт рекомендований для тих, хто має захворювання щитоподібної залози, що супроводжуються низьким рівнем йоду в організмі.

Завдяки високому вмісту пектину, хурму корисно їсти людям із розладами травлення, хворобами шлунку, печінки і нирок.

Хурма зміцнює очний м'яз, серце і судини, а також заспокоює нервову систему.

З огляду на високий вміст заліза, її корисно їсти людям із низьким гемоглобіном.

Хурма знижує ймовірність появи ракових клітин.

Вживати хурму радять вагітним.

У разі кашлю та застуди добре полоскати горло соком одного стиглого плоду, розбавленим 100 грамами теплої води.

Хурму не варто їсти, якщо...

З обережністю вживати цей плід потрібно людям із цукровим діабетом і надлишком йоду в організмі. Якщо хурми з'їсти забагато, можливий розлад травлення. Не слід давати її дітям до трьох років та людям, які мають складні захворювання кишечника, виражені шлунку та у післяопераційний період. Також вона може спричинити алергічну реакцію.

Як правильно їсти хурму?

Не варто споживати більше 2 плодів у день. І в жодному разі їх не можна запивати водою або молоком, щоб не спровокувати діарею.

Грошове дерево: багатійте і лікуйтесь

Симпатичне деревце з округлими товстими листочками, схожими на зелені монетки, є одним із талісманів фен-шуй. Згідно зі східним ученням, ця рослина здатна накопичувати позитивну енергію, яка сприятливо впливає на фінансові справи.

Щоб грошове дерево працювало найбільш ефективно, його потрібно виростити самостійно. Подароване або куплене доросле деревце також «працюватиме», але тільки наполовину. Ця рослина невибаглива, не потребує особливого догляду, тому її не складно виростити з паростка чи листочка.

Посадіть грошове дерево в невеликий горщик. Грунт має на третину складатися з піску, також має бути дренаж, щоб не застоювалася вода. Товстянка, як іще називають цю рослину, не любить рязаного поливу. У весняно-літній період її слід поливати двічі на тиждень, а восени і взимку досить одного разу.

Щоб крона рослини залишалася гарною, а листя не ставало дрібним, в літній період раз на місяць підгодовуйте її рідкими добривами.

Пересаджувати грошове дерево потрібно, коли горщик стане тисним. Краще це робити навесні.

Згідно з ученням фен-шуй, товстянку слід розмістити в південно-східній частині будинку, оскільки саме там знаходиться сектор багатства. Рослина любить багатор світла, тому добре почуватиметься на підвіконні. Щоб деревце не було одностороннім, періодично повертайте горщик.

Аби грошове дерево почало залучати у ваш будинок багатство, його потрібно активувати.

Виберіть один зі зручних способів:

- закопайте в горщик монету найбільшої вартості;
- підкладіть під горщик три монетки будь-якого номіналу;
- коли грошове дерево підросло, на зміцнілі гілочки повісьте три китайські монети.

Щоб грошове дерево мало більше енергії, прив'яжіть на його стовбур червону стрічку або покладіть на грунт у горщику купюру зелено-го кольору.

Користь для здоров'я

За твердженням медиків, грошове дерево виробляє біологічно активні речовини, які покращують середовище проживання, що позитивно впливає на організм людини. Очищаючи повітря, товстянка сприяє зниженню фізичної та психологічної втоми. Також має антивірусну активність.

В народній медицині цю рослину застосовують для лікування опіків, синців, ранок і вивихів. Приготуйте компот із листя товстянки, прикладіть його до ураженої ділянки і перев'яжіть. Пов'язки слід міняти кожні 2-3 години.

Лікування артриту й артрозу.

Потрібно вичавити сік із 10-15 листків і перед сном змастити ним уражену ділянку.

Біль у горлі, тонзиліт. Як і в попередньому випадку, використовують сік із 10 листків, додавши до нього 200 мл води. Цим розчином полоскати горло 3-5 разів на день.

Лікування пептичних і дуоденальних виразок. Потрібно споживати 2 листки товстянки щодня, ретельно їх пережувавши.

Лікування пієлонефриту і циститу.

Вичавити сік із 5 листків рослини, додати до нього 200 мл теплої води і залишити на 1 годину. Напій процідити і вживати по 1 столовій ложці кожні 15 хвилин або 3 рази на день перед кожним прийомом їжі.

Полегшення стану при геморої. Потрібно зробити кілька розрізів на листках і прикладати їх до проблемного місця.

Будьте обережні! Хоча рослина має потужні лікувальні властивості, у разі передозування можуть з'явитися блювання, діарея та інші негаразди зі здоров'ям!

Господині в записничок

Поради на щодень

Пропонуємо вашій увазі короткі поради, які можуть трішки поліпшити ваше життя вже зараз.

- Щоб кетчуп лився з пляшки швидше, застроміть в нього соломинку, а потім витягніть.
- Якщо вам потрібно відміряти потрібну кількість меду за допомогою мірної ложки, попередньо змастіть її олією, щоб мед не залишився.
- Якщо одна склянка застрягла в іншій - не проблема. Налийте в верхню охолонну воду, а потім ополудніть обидві на дві хвилини в гарячу.
- Щоб отримати з апельсина або лимона більше соку, покачайте їх по столу, перш ніж розрізати.
- Якщо одна склянка застрягла в іншій, заморозьте виноградини і використовуйте їх замість кубиків льоду.
- Відокремити жовток від білка дуже просто: розбийте яйце на тарілку. Потім візьміть порожню пластикову пляшку, стисніть, щоб вийшло повітря, піднесіть до жовтка і втягніть у пляшку.
- Часникового запаху з рота можна позбутися кількома способами: випити склянку молока, пожувати петрушку, шкірку лимона або кавове зернятко.
- Тверді сливи, недостиглі помідори та грона винограду можна зберегти свіжими протягом декількох тижнів у дрібному сухому піску або сухій тирсі.
- Якщо хочете перевірити, чи свіжі консерви, натисніть на дно банки так, щоб утворилася вм'ятина. Якщо бляшанка почне випрямлятися - консерви зіпсовані.
- Якщо ви хочете зустріти Новий рік у повній свідомості і подивитися святкову телепрограму, то не поспішайте закушувати першу чарку горілки салатом. Будь-яка рибна закуска (від кільки до осетрини) підготує страву до спиртного і надійно захистить від швидкого

сп'яніння. І не забувайте, що коньяк, лікер, будь-яке вино містять цукор, є десертними і пити їх треба на ситий шлунок.

- Якщо скло окулярів протерти гліцерином, то воно не буде запотівати.
- Чим біліше борошно, тим менше в ньому міститься білків, вітамінів групи В і мінеральних солей. Тому склянка чаю з білою булочкою - не найкращий сніданок.
- Коли миєте вікна, протирайте їх вертикально всередині і горизонтально зовні. Якщо після закінчення роботи ви побачите смуги, то будете знати, з якого вони боку.
- Видаліть білі плями солі зі шкіряного взуття за допомогою розчину з однієї столової ложки оцту і склянки води.
- Щоб видалити неприємний запах зі спортивного взуття, насипте в нього трохи соди і залиште на добу.
- Прилиплі цінники можна легко зняти, якщо потримати їх під струменем гарячого повітря з фена.
- Щоб свічка горіла яскраво і довго, не запливаючи протягом всієї романтичної вечери, потримайте її в підсоленій воді.
- Щоб очистити підсвічування від налиплого воску, покладіть їх у морозильну камеру на 20 хвилин.
- Всувати нитку в голку буде легко, якщо скропити кінчик лаком для волосся.
- Проведіть по замку куртці простим олівцем - графіт в цьому випадку замінить мастило.

У вас в гардеробі є вовняний светр, який після прання в машинці змінився на кілька розмірів, і ви не знаєте, що з ним тепер робити?

Не поспішайте викидати його. Спробуйте перевірений спосіб.

У теплу воду додайте 2 ст. ложки кондиціонера і залиште светр на пів години.

Не викручуйте його, почекайте, щоб вода стекла, загорніть в рушник і відтискайте. Розкладіть на вертикальній поверхні, простелити рушник.

Вовняна річ набуде колишнього розміру.

Життя як воно є

Спадщина

Оксана саме нусила kwasолу, як на подвір'ї з'явилась листоноша. «Листа вам несу, цюцю, заказного», - гукнула весело ще у брамі. «Якого, якого?» - не розчувши, перепитала Оксана. «За-каз-но-го, - повторила складами дівчина і пояснила: - Це якийсь важливий лист до вас прийшов, і ви маєте мені розписатись, що отримали його...» Спантеличена Оксана крутила в руках той конверт. А коли дівчина була вже за хвірткою, гукнула їй: «Галюсю, а ходи-но прочитаєш мені того листа - бо я вже стара і не виджу добре. Та й розтолкуєш, що то за лист такий заказний. Що там і до чого...»

А за хвилину Галина вже читала листа, у якому йшлося, що Юлія Дракій склала заповіт, який, як і всі інші заповіти, майно переходить у Оксанину власність.

- Чекай, чекай, Галю... Яке майно?... - думки плуталися у голові. - Матко Боска! То Юльця вмерла...

Галина допомогла схвильованій жінці зайти до хати, дала напитися води і пішла геть.

До вечора новину, що Оксана успадкувала від якоїсь далекої родички і хату, і машину, і купу грошей, знало усе село.

А вже наступного ранку на обійстя завітали доньки, які, до слова, і між собою, і з Оксаною, були повсякчасні. Якоб долетіла до них, тепер уже міських панянок, новина про той новоспечений спадок, як то кажуть, одному Богові відомо. Але обидві, ледь ступивши на подвір'я, люб'язно награно розцілювали матір і поведились з нею ніби й слова суперечки між ними не було.

Свого часу доля звела молодих дівчат на заводі. Юля туди потрапила після того, як на заводі Оксана екзамени дала. Рік попрацювати і знову вступати до інституту. Оксана ж після закінчення школи хотіла вирватись із села до міста. Хоча й добре вчилася, але про подальше навчання дівчина із багатодітної сім'ї і не думала. Дівчата були зовсім різними, але потоваришували одразу.

Через рік Юля таки стала студенткою. Оксана ж залишилась працювати на заводі. Згодом обидві повиходили заміж, народили діток, але залишилися подружками.

Оксана отримала невеличку квартиру і Юля у місті. Але невеличка квартира вийшла заміж, з чоловіком і молодшою донькою перебралися у село. Брати й сестри жили далеко від дому, і саме Оксани довелося доглядати до смерті батьків. Рано й вона одвояла.

Рано й вона одвояла. Рано й вона одвояла. Рано й вона одвояла.

пала квартира у місті, а їй — нічого... Старша, своєю чергою, теж виливала матері жалі, що сестра, мовляв, навчалася у виші, а їй і осісти ворожничати між рідними.

Усе рідше навідувалась Оксана і до подружки. Знала, що її син мав проблеми із наркотиками. Навіть у в'язниці сидів. Чоловік не пережив такої ганьби і після чергового інсульту помер.

Усі ці спогади пронеслися в голові жінки. Але вона все ж ніяк не могла второпати, що й до чого. Знала, що є у Юлі ще донька, та й син той, зрештою, також є, і сестра молода є. То чому ж саме їй вона вирішила відписати своє добро?

Але доньки такими складними запитаннями голову не морочили і підганяли матір збиратися до міста писати заяву на отримання спадщини. Як та не впиралася — але марно...

Тоді заяву у нотаріуса вона таки на-

писала. А за якийсь час навідалися родичі покійної. Донька її дуже дивувалась, бо ж вважала тітку Оксану порядною жінкою. Були психічні розлади. Оксана тоді мало не згоріла від сорому, але на «захист» прийшли доньки. Прогнали непроханих гостей із подвір'я.

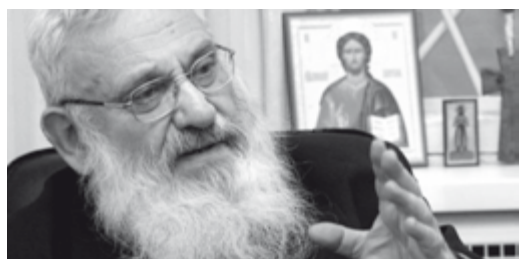
Оксана втратила сон і апетит, молила Бога про одне: щоб суд прийняв правильне рішення і їй не перепало нічого із чужого добра. Не казала про це нікому. Бо якби сказала, то власні діти точно її роздерли б!

І Бог почув її молитви. На суді було доведено, що Юлія була не зовсім адекватна.

Почувши рішення суду, Оксана відлягло від серця. Рішення знала, що будучи під розумі, Юля ніколи не завдала б їй такого клопоту... Так-так, саме клопоту.

А доньки її знову посварені. І з матір'ю не спілкуються. Але їй до цього не звикати. Якцо мав бути той нетривалий мир у родині через привилегії чужого добра — то хай вже не буде ніякого.

Виховна година для дорослих 10 тез Любомира Гузара про дітей, батьків і дисципліну

1. Батьки мусять ставитися до своєї дитини, як до людини, тобто, дати їй відчуття, що вона — людина. Завдання, безумовно, дуже складне, але, знехтувавши ним, можна поставити дитину на фальшивий шлях.

2. Необхідний елемент — це виховувати дитину в атмосфері тепла і мудрої любові. Діти, які цього не одержали, — це ті, що так чи інакше тікають з дому і блукають вулицями наших міст.

3. Нещаслива та дитина, між батьком і матір'ю якої є постійна незгода та непорозуміння, а ще гірше, коли батьки знущуються над дитиною — як фізично, так і морально.

4. Батьки, які надто люблять гроші, можуть навіть свідомо передати дітям свій матеріалістичний світогляд.

5. Передавання позитивних чи негативних цінностей відбувається природним шляхом: що батьки думають, про що говорять, як поводяться — формує їхню дитину.

6. Безумовно, дитина має відчуття, що її люблять, але батьківська любов має бути мудрою.

7. Розпечена дитина раніше чи пізніше почуватиметься нещасною, тому що не завжди зможе отримувати все так легко, як їй це вдавалося в дитинстві.

8. Батько й мати, створюючи атмосферу любові, повинні дати відчуття дитині її гідності і гідності інших людей — старших і таких самих, як вона, дітей.

9. Дисципліні мають підпорядковуватися всі члени сім'ї, передусім батьки: на все є свій час і щодо всього — певна позиція.

10. Кожну дитину належить виховувати в дусі бажання робити добро іншим — чи батькам, чи товаришам, чи братам і сестрам.

Земля — наш спільний дім

Екологічний календар на грудень

3 грудня — Міжнародний день боротьби з пестицидами

Застосування токсичних хімічних речовин для боротьби зі шкідниками сільськогосподарських рослин наприкінці двадцятого сторіччя набуло такого поширення, що стало небезпечним для живих організмів, зокрема і людей. У 1984 р. Латиноамериканська мережа екологічних активістів ініціювала щороку відзначати День боротьби з пестицидами. Незабаром він став міжнародним. Цього дня екологи всього світу проводять акції, мета яких — запобігти накопиченню в природному довкіллі шкідливих речовин, поширити інформацію про методи захисту рослин на смети органічного землеробства.

5 грудня — Всесвітній день ґрунту

У 2002 році Міжнародний союз ґрунтових наук ухвалив

резолюцію, а Генеральна Асамблея ООН оголосила 5 грудня Всесвітнім днем ґрунту. Ця дата має нагадувати людям про цінність ґрунтових ресурсів і їх роль у стійкості природних екосистем. Ґрунт є самостійною живою системою, котра складається з кількох шарів, заселених величезною кількістю різноманітних мікроорганізмів. У ній постійно відбуваються різні хімічні,

біологічні та механічні процеси, в результаті котрих майже через сто років утворюється родюча консистенція завтовшки 1 см.

10 грудня — Всесвітній день захисту прав людини

В 1950 р. Генеральна Асамблея ООН запропонувала відзначати День захисту прав людини, що стало важливим кроком на шля-

ху розвитку суспільства. Йдеться, найперше, про право на свободу, працю, освіту, чисте довкілля, а також на мир і толерантність у масштабах планети.

11 грудня — Міжнародний день гір

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН у 2003 р. з метою привернення уваги до проблем розвитку гірських населених районів та надання їм необхідної допомоги. Вони займають 26% території планети і є важливим джерелом водного, енергетичного режиму та біологічного розмаїття, джерелом корисних копалин, лісової та сільськогосподарської продукції. Гірські масиви — одна з найбільших екосистем, що впливає на екологічну стійкість нашої планети.

Оксана ГУЦАЛ.

Цікаво знати

У грудні Сонце згасне на тиждень

Деякі світові ЗМІ повідомляють, що на мешканців Землі очікує неприємний сюрприз — у грудні планета на шість днів зануриться в п'тьму, людство переживе найдовшу ніч.

Учені передбачають найпотужнішу за останні 250 років «сонячну бурю». Оскільки в дні сильної сонячної активності наша атмосфера не зможе пропустити до 90 відсотків сонячного світла, настане темрява. Однак життю людства це не загрожує.

У всіх частинах Земної кулі люди зможуть спостерігати північне сяйво. Ніч триватиме близько тижня, будуть спостерігатися перебої в зв'язку.

Цікаво було б, звичайно, поспостерігати за таким рідкісним явищем, однак це — малоімовірно, адже ні НАСА, ні Лабораторія рентгенівської астрономії Сонця ФІАН не робили з цього приводу жодних офіційних заяв. Тому, можемо припустити, що це — фейк. Хоча... буде це чи ні, побачимо вже незабаром.

Магнітні бурі у грудні 2019 року:

- 3 грудня — середнє коливання магнітного поля;
- 26 і 29 грудня — дві сильні магнітні бурі;
- 28 грудня — слабке коливання магнітного поля Землі.

Все буде смачно

Вари, вари, горщику!

Готувати страви в глиняних горщиках дуже зручно. Продукти прогріваються повільно і рівномірно, не пригорають, а смаки і запахи інгредієнтів перемішуються і збагачують одні одних. М'ясо й овочі тушкуються в горщиках у власному соку, тож доливати рідину не потрібно. Але процес приготування потребує більше часу, адже температура запікання не має перевищувати 180 градусів. Якщо ви не відварювали і не смажили інгредієнти попередньо, то готувати будь-яку страву потрібно не менше ніж годину.

Якнайкраще продукти в горщик шарами: спершу вкладаєте воду, верхній шар у процесі приготування може підсихати. Тому зверху треба покласти соковиті овочі (помідор, цибулю, моркву) або шматочок сала.

Курятина з картоплею

Інгредієнти: 300 г курячого м'яса, 8 картоплин, 2 цибулини, 1 морквина, сметана, вершкове масло, сіль, перець.

Приготування. Цибулю обсмажити на олії, додати порізане куряче м'ясо. Картоплю порізати кубиками, моркву натерти. У горщик викладати шарами: м'ясо з цибулею, картоплею, моркву, м'ясо, картоплю. Полити залишками олії з пательні, на якій смажилася курка. У кожен горщик покласти вершкового масла. Накрити кришечкою, запікати годину.

роді розігріти олію, обсмажити цибулю, додати моркву і печериці. Тушкувати на невеликому вогні 10 хвилин. З відвареної квасолі злити воду в окрему посудину. Змішати квасолі з грибною засмажкою, посолити, поперчити. Розкласти у горщики, налити по 2-3 ложки квасолевого бульйону. У кожен горщик покласти по шматочку вершкового масла. Запікати 30-40 хвилин.

Плов у горщиках

Інгредієнти: 400 г м'яса (баранини, 2 морквини, 1 цибулина, круглозернистий рис, олія для смаження, сіль, перець.

Приготування. М'ясо порізати шматочками, обсмажити на олії. Цибулю порізати кубиками, моркву – соломкою, додати м'ясо, змешувати 10-15 хв. Викласти м'ясо з овочами в горщики. Зверху насипати по 3 ст. ложки сирого рису, налити води стільки, щоб її рівень був на 2 см вище рису. Посолити, закрити кришечками, запікати 40 хвилин.

Гречка з грибами та курячими сердечками

Інгредієнти: 400 г курячих сердечок, 12 ст. л. гречаної крупи, 2 цибулини, 200 г печериць, 1 болгарський перець, 3 зубки часнику, олія, сіль, перець.

Приготування. Курячі сердечка відварити до готовності (40 хвилин). Цибулю та перець, порізані соломкою, підсмажити на олії, додати порізані печериці. Смажити 10 хвилин, посолити, поперчити. У горщики покласти по 3 ст. ложки гречки. Потім – шар сердечок і шар грибів з овочами. Залити бульйоном, накрити кришечками. Запікати 35-40 хвилин.

Картопля з м'ясом і сиром

Інгредієнти: 500 г картоплі, 500 г м'яса, 2 морквини, 3 цибулини, 4 зубки часнику, 200 г твердого сиру, 400 мл сметани, 50 г вершкового масла, олія, сіль, перець.

Приготування. Моркву та цибулю порізати кубиками, обсмажити в олії, додати порізане м'ясо, потушкувати. Поперчити, посолити. Картоплю порізати дрібними кубиками. Стінки горщиків натерти часником і викласти м'ясо з цибулею та морквою, зверху – картоплю. Залити сметаною, покласти по жменьці тертого сиру і шматочок вершкового масла. Закрити кришечками. Запікати 45 хвилин, відкрити кришечки, залишити в духовці ще на 15 хвилин, щоб сир зарум'явився.

Свинина в кефірно-часниковому соусі

Інгредієнти: 600 г свинини, 1,5 скл. кефіру або кислого молока, 2 великі цибулини, 6 зубків часнику, 2 ст. л. майонезу, олія, сіль, перець.

Приготування. Свинину порізати кубиками, обсмажити на олії на сильному вогні. Цибулю порізати півкільцями і викласти у горщики. Зверху – підсмажене м'ясо. До ке-

фіру додати майонез, подрібнений часник. Посолити, поперчити, додати зелень, перемішати. Залити соусом м'ясо. Запікати 45-60 хвилин.

Сирники в маковому соусі

Інгредієнти: 500 г сиру, 2 яйця, 5 ст. л. цукру, 100 г родзинок, 100 г борошна, 500 мл сметани, 50 г вершкового масла, 50 г маку.

Приготування. Сир змішати з яйцем та цукром, розтерти. Додати борошно, родзинки. Скачати маленькі кульки і обсмажити на олії до золотистого кольору. Мак залити окропом, накрити кришкою і залишити на 20 хвилин, щоб добре розпарився. Вершкове масло розтопити на водяній бані, додати сметану, мак і цукор. Нагріти соус на слабкому вогні (не кип'ятити). Сирники розкласти у горщики і залити соусом. Запікати 15 хвилин.

Риба під тістом

Інгредієнти: 800 г рибного філе, 500 мл молока, 3 лаврові листки, 1 ч. л. гірчиці з меленими зернами, 3 яєчні жовтки, 1 яйце, 1 ст. л. меду, 0,5 скл. кефіру, 2 скл. борошна, 70 г вершкового масла, олія, сіль, цукор, часник.

Приготування. З кефіру, 1 яйця, 1 ч. ложки цукру, щіпки солі та борошна замісити трішки тісто. Вирізати горлечку горщика. В молоко покласти лавровий лист. Щойно закипить, опустити туди філе риби і варити на середньому вогні 10 хвилин. Рибу порізати шматочками. Молоко, у якому варилася риба, процідити і додати гірчицю, сіль, мед, яєчні жовтки. У горщики розкласти шматочки риби і залити соусом. В кожен горщик по одному зубку часнику. Змастити горлечку горщиків олією і накрити «кришечками» з тіста. Запікати в духовці до зарум'янення «кришечки».

Смачного!

Квасоля з грибами

Інгредієнти: 2 склянки квасолі, 300 г печериць, 2 л води, 3 цибулини, 2 морквини, олія, вершкове масло, сіль, перець.

Приготування. Квасолі посолити на 6-10 годин, додавши у воду чайну ложку соди. Потім помити, залити холодною водою і варити до готовності. Печериці порізати пластинками, цибулю – півкільцями, моркву натерти на грубій тертці. У сково-

Дитячий майданчик

Сорочині вигадки

Був холодний осінній ранок. Визирнуло сонце з-за хмарини, скоса кинуло промінці на землю. Заглянув один із них у нірку до старої черепахи, розбудив її. Виповзла черепаха на луг і неквапливо почала шукати собі снідання.

А сніданок у черепахи простий: зелені листочки, стеблинки, смачні корінці. Довго й шукати не треба. Ось і надібалася. Раптом чує — хтось гукає її:

— Доброго ранку, черепахо!

Глянула черепаха вгору, бачить, а то на пеньку сорока сидить.

— Добридень, сороко-білобоко, — відказала черепаха. — Чого це тебе сюди занесло?

— А я летіла й тебе побачила. Думаю: ти чи не ти? Вже стільки пташок полетіло в теплі краї, від зими втекло. Як же ти од неї втечеш, коли за день навіть он до того дерева не доберешся?

— Дурниці ти верзеш. Яка там ще зима! Звідки вона?

— Як яка? Холодна, з морозами. Вся земля вкритая снігом, і немає чого їсти.

— Снігом, кажеш, земля вкривається? — перепитала черепаха і замислилась. — Щось не пригадую такого. Ось уже скоро тридцять років живу, а ніякого снігу й не бачила.

— Невже ніколи не бачила?

— Чи я коли брехала? — образилась черепаха. — Зроду-віку не чула. Недаремно

всі тебе звуть плетухою: хтось пустив поголос, а ти й підлетіла.

— Як ти смієшся таке казати? — скипіла сорока і забігала по пеньку. — Минулого року я на забіганні очі бачила сніг! Він такий білий-білий і пухкий, м'якший за мох. А холоднеча... Нікуди від неї не сховаєшся, скрізь донече. Лапки мерзнуть, і їсти нічого. Жак!

— Не вигадуй, — мовила черепаха. — Глянь, скільки всякої їжі навколо. Куди вона подінеться?

— А, так! Ну, гаразд, ти скоро дізнаєшся, що таке зима. І наплачешся! — вигукнула ображена сорока й полетіла до лісу.

Наступного дня уздріла на дубі ворону і почала їй скаржитись:

— Кумаско, ти тільки послухай. Бачила вчора я на лузі стару черепаху. Кажу їй, що цього року зима буде люта. А вона, уявляєш, сміється, плетухою мене обізвала, каже, що ніякої зими не буває, ніякого снігу.

Подивилась ворона одним оком на сороку, поважно сказала:

— Чого ж тут дивуватися? Черепаха ніколи не бачила зими. Вона восени засинає і спить аж до весни, коли вже сніг розтане.

— І як я зразу не здогадалася? — змахнула даремно ми з нею посварились.

Подалася сорока. Довго кружляла над лугом. Але черепахи так і не знайшла. Напевне, залізла кудись у нору і заснула. А прокинеться навесні — знов казатиме, що ніякої зими не буває. Що все це — сорочині вигадки.

Олег БУЦЕНЬ.

Знайди відмінності

Прощай, осінь!

Відшуміла осінь
Сивими дощами,
Й тепло відлетіло
В вирії з журавлями.
Облетіло листя,
Вже здала годніє
Ще зелена вивніє
Почорніло поле,
І куці тернисті,
Лише червоніє
Калина в намисті.

Олена ДИШЛЮК.

Останній листочок

Листя падає додолу.
Засинає гай і поле.
На вербі —
Один листочок.
До зими —
Один деньочок!

Анатолій КАМІНЧУК.

В народі кажуть

- В листопаді світанок з сутінками в полудень зустрічаються.
- Листопадовий день — що заячий хвіст.
- Листопад — не лютий, проте спитає, чи одягнутий та взутий.
- Якщо в листопаді з'являються комахи — зима буде теплою.
- Яка погода в листопаді — така і в квітні.